

**Az e-könyvek kölcsönzése és használata az Amerikai
Egyesült Államok közkönyvtáraiban**

Bevezetés

Jelen dolgozatomban megírásakor azt a célt tűztem ki magam elé, hogy tovább folytassam eddigi kutatásaimat az elektronikus könyvek témakörében. A főiskolai (BA) tanulmányaim során a felsőoktatásban résztvevő hallgatók elektronikus könyvhasználati -és olvasási szokásait vizsgáltam. A vizsgálat eredményei jól tükrözik, hogy érdemes ezzel a területtel tovább foglalkoznom.¹

Az elmúlt két évben nagyon jól megfigyelhető volt az e-könyvek fokozatos térnyerése. Külföldön és Magyarországon is egyre több kiadó, terjesztő jelent meg a piacon (pl.: Amazon, Penguin, Book&Walk, Publio) és egyre több könyvtáros fórumon, blogon lehet olvasni (pl.: Multimédiapláza, Könyvkonnektor, E-könyvolvasó blog, Könyvtár MA) az e-könyvekről. Az elmúlt hónapokban jött létre egy új szervezet, az *Egyesülés az e-könyvekért*, amely a kiadók és a könyvtárak érdekeit hivatott összehangolni.² Olyan mértékben megnőtt az e-könyvek iránti érdeklődés, hogy a könyvtárosoknak mielőbb ki kell dolgozniuk azt a módszert, amellyel a legeredményesebben tudják kiszolgálni az olvasói igényeket úgy, hogy a kiadók érdekei se sérüljenek. Lényeges kérdés az, hogy vajon mi a szerepük az e-könyvek világában a könyvtárosoknak.

Kutatásomban az elektronikus könyvek szolgáltatásának a könyvtárakban való gyakorlati, módszertani problémáira helyezem a hangsúlyt. Céлом, hogy nemzetközi példákat, eseteket, módszereket vizsgálva átfogó helyzetképet adjak a téma iránt érdeklődők számára az e-könyvek könyvtárban való kölcsönzéséhez, alkalmazásához, használatához.

Ezen belül a szűkebben vett kutatási területem az e-könyvek kölcsönzése a közkönyvtárakban. Tekintettel arra, hogy itthon még kiforratlan ennek a gyakorlata, egy olyan ország eredményeinek a bemutatására vállalkozom, amely az e-könyvek, az e-könyv kölcsönzés területén már élen jár. A szakirodalom és gyakorlati tapasztalat vonatkozásában az Amerikai Egyesült Államok szerepe kiemelkedő. Úgy gondolom, hogy dolgozatomban segítséget nyújthat a magyarországi elektronikus könyvkölcsönzés problémáinak megoldására, a megfelelő elektronikus könyvkölcsönzési szolgáltatás kialakítására.

Dolgozatomban célja, hogy bebizonyítsam: az e-könyvek kölcsönzésének mint szolgáltatásnak helye és szerepe van a könyvtárakban. Körüljáróm és bemutatom, hogy ez a szolgáltatás

¹ Szalacsi Alexandra: University students' attitudes towards e-books: experiences from Hungary = Wolf-Fritz Riekert and Ingeborg Simon: "Information in e-motion". Proceedings BOBCATSSS 2012 – 20th International Conference on Information Science. Amsterdam, 23-25 January 2012. Bock+Herchen Verlag, Bad Honnef, Germany. ISBN: 978-3-88347-287-4. Paperback. Approx. 388. pp

² E-könyves infotár: Az Egyesülés az e-könyvekért alapdokumentuma, 2012.07.11. – URL: <http://ki.oszk.hu/ekonyvek/egyesules-az-e-konyvekert/> (2012.07.15)

milyen formában valósulhat meg. A dolgozatom címe is tükrözi, hogy elsődlegesen a közkönyvtárakra fókuszálok, hiszen ez a szolgáltatás túlnyomó részt az USA közkönyvtáraiban érhető el, de nem hanyagolható el olyan más könyvtártípusokra való kitérés sem, mint az iskolai és felsőoktatási könyvtárak.

Bár a vizsgált területem fókuszában a könyvtárak állnak, de fontosnak tartom bemutatni a könyves szakmában érdekeltet – a szerzők, a könyvkiadók és a könyvterjesztők – szempontjait és érdekeit is, így a dolgoztomban erre is kitékintést nyújtok.

Kutatási módszereim: szakirodalom-elemzés, esettanulmányok vizsgálata és interjúkészítés.

A szakirodalmi kutatás során elsősorban a 2010 és 2012 között megjelent magyar és angol nyelvű könyvtáros szaklapokat vizsgáltam, amelyek a témával legtöbbet foglalkoznak, például a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás és a Library Journal. Számos adatbázisban is böngésztem, kerestem, mint az Academic Search Complete, Library vagy az Information Science & Technology Abstracts. A folyóiratokon és az adatbázisokon kívül több online médiumot is használtam; a *School Library Journal*, *The Digital Shift*, az *American Library Association* (Amerikai Könyvtárosok Egyesülete) és a *Pew Internet & American Life Project* Könyvtárosoknak szóló weboldalát.

Az esettanulmányok különböző szakmai honlapok felhasználásával valamint személyes tapasztalatom alapján készültek.³ Az amerikai e-könyv terjesztők közül a választásom az OverDrive Média Konzol, a World Public Library, a 3M Cloud Library és a Smashwords weboldalra esett, valamint a velük szerződésben álló legismertebb könyvtárak kölcsönzését vizsgáltam. A vizsgálati szempontok a következők voltak:

- Mióta nyújtanak tartalomszolgáltatást?
- Mekkora a digitális gyűjteményük? Ennek mekkora része elektronikus könyv?
- Milyen formátumban érhetőek el, tölthetőek le a tartalmak?
- Milyen eszközökön olvashatóak?
- Milyen a tartalmak nyelvi megoszlása?
- Milyen üzleti modell alapján teszik elérhetővé az e-könyveket a könyvtárak számára és hogyan?
- Hány könyvtár és kiadó a partnere?
- Milyen és hogyan használható a keresőplatformja?

³ 2010 nyarán volt alkalmam a New Yorki Könyvtárba ellátogatni, valamint tájékozódni az e-könyvek használatát illetően.

- Milyen segítséget, tájékoztatást nyújt az oldal a felhasználónak a tartalomkezeléssel kapcsolatban?
- Melyek a legújabb projektjeik, zajlik-e még a folyamatos tartalomszolgáltatás?

Az esettanulmányok során e kérdések mentén keresek elméleti és gyakorlati összefüggéseket.

Kiegészítő kutatási módszerem az interjúkészítés. Interjúalanyaim mindegyike az USA-ban él. A több éves munkatapasztalattal rendelkező könyvtáros, Hajnal Ward Judit mellett egy egyetemi professzor, Terry L. Weech; valamint egy rendszeres könyvtárhasználó egyetemi hallgató, David Kodiak Breeckner válaszolt a kérdéseimre. A három interjúalany, három különböző aspektusból közelíti meg a témát. Így a szakértő, az egyetemi oktató és a könyvtárhasználó álláspontja is megjelenik.

Úgy gondolom, hogy a könyvtáros szakma folyamatos változáson megy át. A technika és az informatika fejlesztései révén töretlenül kerülnek elő eddig nem, vagy kevésbé ismert és fejlesztett területek, jelentkeznek a korszellemnek megfelelő új szakmai kihívások, feladatok, kérdések. E kutatási téma szerteágazó jellegét és sajátosságát tekintve, a területi korlátok figyelembevételével nem vállalkozhatom a teljességre törekvő áttekintésére, ezért dolgozatomban az e-könyv kölcsönzések gyakorlati, módszertani problémáira, aktuális kérdéseire és a jövőbeli lehetőségeire fókuszálok.

1. Kutatások ismertetése

Fontosnak tartom, dolgozatom elején ismertetni az Amerikai Egyesült Államokban végzett néhány olyan kutatást, melyek az e-könyvek könyvtárban való használati szokásaira vonatkoznak. Hazai viszonyok között jelenleg nem áll módomban hasonló jellegű reprezentatív kutatást végezni az USA-ban, ezért a téma egészének átfogó elemzése és megértése érdekében lényegesnek tartom ezek ismertetését, összefoglalását.

Az American Library Association (ALA, Amerikai Könyvtári Egyesület) a közkönyvtárak finanszírozásáról és a technikai hozzáféréséről, felszereltségéről készült első tanulmány 1994-ben készült el John Carlo Bertot és Charles R. McClure közreműködésével. 1994 óta évről-évre megjelenik egy-egy friss jelentés, ami az egyik leghosszabb ideig tartó és legnagyobb tanulmány a közkönyvtárak internetkapcsolatára, digitalizálására vonatkozóan.

Ezek a kutatások tehát nem kifejezetten az e-könyvekre, e-könyv olvasásra fókuszálnak, hanem a közkönyvtárakban végbemenő technikai fejlettségre és a finanszírozásra. A kutatás célja, hogy információt nyújtson, segítse és értékelje a könyvtárvezetőket, a könyvtárosok teljesítményét valamint támogassa az egységes nemzeti technológiai fejlődést, fenntarthatóságot. Az adatok fontos információkkal bírnak a helyi, állami és szövetségi döntéshozóknak, az információs és kommunikációs eszközöket, technológiákat gyártó cégeknek valamint a közösséget kiszolgáló nyilvános közkönyvtáraknak.⁴

A másik kutatás, amit kiemelnék az OverDrive és az ALA Librarian eBook Survey, amely számokkal is alátámasztja, hogy a könyvtárak fontos szerepet játszanak az e-könyvek terjedésében és vásárlásában. Így ezzel a felméréssel sikerült bizonyítaniuk a kiadóknak is, hogy az e-könyvek könyvtári jelenlétével, maga az e-könyv forgalmazása nem esik vissza. Az eredmények példaértékűek lehetnek a magyar e-könyv kiadók és terjesztők számára is.

Végül a harmadik választásom, a The Pew Research Centernek 2012-es kiemelkedő kutatása közül az egyik, az Internet & American Life Project. The Pew Research Center célja, hogy tájékoztatást nyújtsanak az eltérő problémákról, attitűdökről és irányítsák a különböző trendek alakulását az Egyesült Államokban és az egész világban. A kutatásaik elsősorban az országosan reprezentatív telefonos felméréseken alapszanak, amelyeket jellemzően felnőttek körében készítenek el.

Az Internet & American Life Project keretében vizsgálják és feltárják az internet hatását a családokra, a közösségekre, a munkahelyekre és a mindennapi életre; az oktatásra, az

⁴ American Library Association weboldala. – URL: http://www.ala.org/research/plftas/2011_2012 (2012.12.19)

egészségügyre, valamint a civil és politikai életre vonatkozóan is. A projekt célja, hogy az internetes felmérések hiteles adatokat szolgáltatassanak arról, hogy az amerikaiak hogyan használják az internetet, a digitális technológiákat és ez a tevékenység milyen mértékben, és hogy van jelen az életükben.

A projekten belül több tanulmány, kutatás is készült. A következőkben röviden ismertetem a kutatások eredményit, következtetéseit és a véleményezem azokat.

1.1 Public Library Funding & Technology Access Study 2011-2012

A statisztikák szerint az e-könyvek forgalmazása terén óriási növekedés tapasztalható. Ez elsősorban annak tulajdonítható, hogy egyre nagyobb számban állnak rendelkezésre e-könyvek a közkönyvtárakban, másodsorban a Kindle eszközök is kompatibilisek lettek az OverDrive gyűjteményével. A maga nemében az OverDrive áll az első helyen az e-könyv szolgáltatás piacán, a legtöbb amerikai közkönyvtár (92%) az ügyfelük.⁵

Az alábbi térképen jól látható (1. ábra), hogy az USA államainak közkönyvtárában milyen arányban oszlanak meg az e-könyv elérési lehetőségek.



1. ábra

E-könyv elérés az USA közkönyvtáraiban

A nyugati part államaiban New York, New Jersey, Delaware, Virginia, Ohio, Tennessee, Wisconsin és Maryland államban a közkönyvtárak több mint 90%-ban elérhető, kölcsönözhető e-könyv. A DC rövidítés itt Washington D.C. -re utal, ami nem egy külön álló állam, de az USA fővárosa és 100% -os a hozzáférés. Ezen kívül még Maryland és Hawaii összes közkönyvtárában is teljes e-könyv lefedettség mutatkozik, amely mögött akár politikai összefüggések is lehetségesek, de véleményem szerintem elsősorban a terület mérete meghatározó. A keleti part már nem büszkélkedhet ilyen eredményekkel, e tekintetben jóval elmaradottabbnak tűnik, egyedül Utah államban van 95,4%-os hozzáférés, míg a többi

⁵ Hajnal Ward Judit: Piszkos Fred a retinakijelzőn. Elektronikus könyvek az amerikai könyvtárakban. - Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2012. (21. évf.) 10. sz. 14-25. pp

államban közepes az arány. Ezzel szemben a legkevesebb e-könyv kölcsönzési lehetőség mégis a nyugati parton található Mississippi állam közkönyvtáraiban.⁶

Összességében elmondható, hogy az Egyesült Államok közkönyvtárainak több mint háromnegyedében, 76,3%-ban van hozzáférés az e-könyvekhez, ezek közül a városi könyvtárak 92, a vidéki könyvtáraknak pedig a 65%-ában.



2. ábra

Az e-könyvek kölcsönzési szolgáltatásának tendenciája az USA könyvtáraiban

Az elmúlt egy évben a könyvtárak e-könyv kölcsönzési tendenciája 9,1%-kal növekedett, ami egy kiváló eredmény. 2008-ban a könyvtárak több mint felében (51,8%) volt e-könyv hozzáférés, ez az arány a négy év elteltével 76%-ra nőtt, ami azt jelzi, hogy mára a közkönyvtárak több mint háromnegyedében elérhető a szolgáltatás. (lásd: 5. ábra)

Az ALA kutatás eredményei kitérnek az e-könyv olvasó eszközökre is. A 2011-2012 évi adatok alapján a könyvtárak 39,1%-ában áll rendelkezésre e-könyv olvasó készülék, kölcsönzésre vagy helyben használatra.⁷

A tanulmányban szó esik a Pew Internet & American Life Project jelentésének eredményeiről is, amiről bővebben alább olvashat.

⁶ Hoffman, Judy, John Carlo Bertot, and Denise M. Davis. Libraries Connect Communities: Public Library Funding & Technology Access Study 2011-2012. - Digital supplement of American Libraries magazine, June 2012. - URL:http://www.ala.org/research/plftas/2011_2012/ebooksmap (2012.10.11)

⁷ http://www.ala.org/news/sites/ala.org.news/files/content/mediapresscenter/presskits/PLFTAS_e-books.jpg (2012.12.30)

1.2 Az OverDrive és az American Library Association (ALA) könyvtári e-könyv felmérése

Az OverDrive és az ALA OITP (Office for Information Technology Policy) közreműködésében 2012. november közepén jelentette meg a legfrissebb felmérésének eredményeit, ami a 2012. június 13. és július 31. közötti állapotot tükrözi. A cél az volt, hogy betekintést nyújtsanak az amerikaiak e-könyvkölcsönzési és vásárlási szokásaiba.

A kutatás több ezer olyan amerikai közkönyvtár adataira támaszkodott, amelyekben az OverDrive által szolgáltatott folyamatos hozzáférési modellt alkalmazzák. A nem reprezentatív felmérés során a kérdőívet 75 384 válaszadó töltötte ki. Az egyik legfrissebb könyvtári e-könyv használattal kapcsolatos kutatásnak tekinthető, eredményei a következők:

- Azok, akik a könyvtárból rendszeresen kölcsönöznek e-könyvet, havi átlagban 3,2 darab olvasnivalót vásárolnak. (Legyen az e-könyv vagy hagyományos könyv.)
- A válaszadók 57%-a azt vallotta, hogy a könyv megismerésének elsődleges forrása számára a közkönyvtár.
- 35%-a az olvasóknak kölcsönzés után megvette a könyvet elektronikus vagy nyomtatott verzióban.
- 53%-a úgy vásárol, hogy előtte megkeresi, megnézi a könyvtár honlapján a könyvet.
- A könyvtári e-könyv kölcsönző válaszadók 44%-a szerint a digitális könyvvásárlás nőtt az elmúlt hat hónapban.
- Az olvasók 84%-a elektronikus könyvolvasó eszközre kölcsönözte az e-könyvet.
- A leggyakrabban használt eszközök az Amazon Kindle, Sony Reader és a Barnes & Noble Nook olvasója.
- Az olvasóknak a 41%-a meg is vásárolta azt az e-könyvet, amit legutóbb kölcsönzött.⁸

⁸ Library eBook Survey hosted by OverDrive and American Library Association.- 2012.11.15. - URL: http://overdriveblogs.com/library/files/2012/11/ALA_ODSurvey.pdf (2012.11.23.); Michael Lovett: Survey Says: Library Borrowers Also Buyers In: OverDrive weboldala, 2012.11. 15. - <http://overdriveblogs.com/library/2012/11/15/survey-says-library-borrowers-also-buyers/> (2012.11.23.)

Ez a felmérés alátámasztja azt a hipotézisem, miszerint az e-könyvnek, az e-könyv kölcsönzésnek helye van a könyvtárban, a jelenlét nem veti vissza a kiadók tevékenységét, nem csökkenti azok bevételeit, hanem jelentősen növeli is azt. A könyvtárba járó olvasói réteg egyben potenciális vásárló is. Az USA-ban tavaly több fórumon, nyílt levélben (ALA és Penguin) tájékozódhattunk a könyvtárak és a kiadók ellentétes nézeteiről e téma kapcsán. Lényege, hogy a kiadók nem szívesen adnak e-könyvet a bibliotékáknak, mert szerintük a könyvtárba nem olvasni, hanem szórakozni járnak az emberek.⁹

Az előbb ismertetett kutatásból azonban jól látszik, hogy ezt a kérdést nem lehet így leegyszerűsíteni, én magam is osztom David Burleigh, az OverDrive marketing igazgatója véleményét: *„A kiadók és a szerzők sok figyelmet fordítanak a könyvek promótálására, annak digitális átalakítására, és ez megerősíti a közkönyvtárak értékét is.”*¹⁰

⁹ Kerekes Pál: E-könyv helyett e-könyvtáros? Egy felmérés tanulságai. – In: Könyvkonnektor, 2012.nov.24. – URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2808> (2012.11.30.)

¹⁰ New Findings Reaffirm Library Borrowers Are Also Buyers. - Cleveland (OH), 2012.11.15. – URL: <http://www.overdrive.com/News/New-Findings-Reaffirm-Library-Borrowers-Are-Also-Buyers> (2012.12.30)

1.3 Pew Internet & American Life Project

A Pew a 2012-es évben több felmérést is készített az e-könyvekkel kapcsolatosan. Többek között vizsgálta az e-könyv olvasó eszközök és a táblagépek használatát, az e-könyvek olvasási szokásait és a könyvtárban való jelenlétet. Dolgozatomban csak néhány statisztikai eredményt említek, amelyek az amerikaiak e-könyv olvasási -és kölcsönzési szokásaira vonatkoznak.

2006 óta az első Sony e-könyv olvasók megjelenésével fokozatosan előtérbe kerültek az e-könyvek. 2012 januárjában az American Association of Publishers arról számolt be, hogy 2011-2012 januárja között az e-könyv eladása jelentős mértékben növekedett: a felnőtteknek szóló könyvek 49,9%-kal, a gyermek és ifjúsági irodalom 475,1%-al, a vallási kiadványok pedig 150,7%-kal.¹¹

A Pew kutatóközpont az e-könyv olvasókra és a tabletekre vonatkozó 2012. januári kutatása alapján pedig elmondható, hogy az e-könyvet olvasó tulajdonosok száma a felnőttek (16 évesnél idősebbek) körében majdnem duplájára nőtt a 2011-es évhez képest.¹² Mindezek az eredmények azonban nem adnak számunkra átfogó képet, viszont az alábbi tanulmány már a teljesség igényére törekszik.

Az amerikai szakemberek 2012 áprilisában és júniusában tették közzé jelentéseiket a könyvtárak változó szerepéről, hangsúlyozottan az e-könyv használók olvasási -és kölcsönzési szokásairól az USA lakosságának körében.¹³ A kutatás bemutatja az általános olvasási trendeket és az e-könyvek könyvtárra gyakorolt hatását és szerepét. A reprezentatív minta az amerikai felnőtt lakosság (16 éves és a felett) körében telefonos interjúk alapján 2987 emberrel készült, 2011. november 16. és december 21. között. Dolgozatom terjedelmi korlátai miatt a kutatást részletes bemutatására nem vállalkozom, csak a legfontosabb eredményeket ismertem: Az amerikai felnőtt lakosság

- 21%-a olvasott egy e-könyvet,
- 72%-a nyomtatott könyvet,
- 11%-a hangoskönyvet,

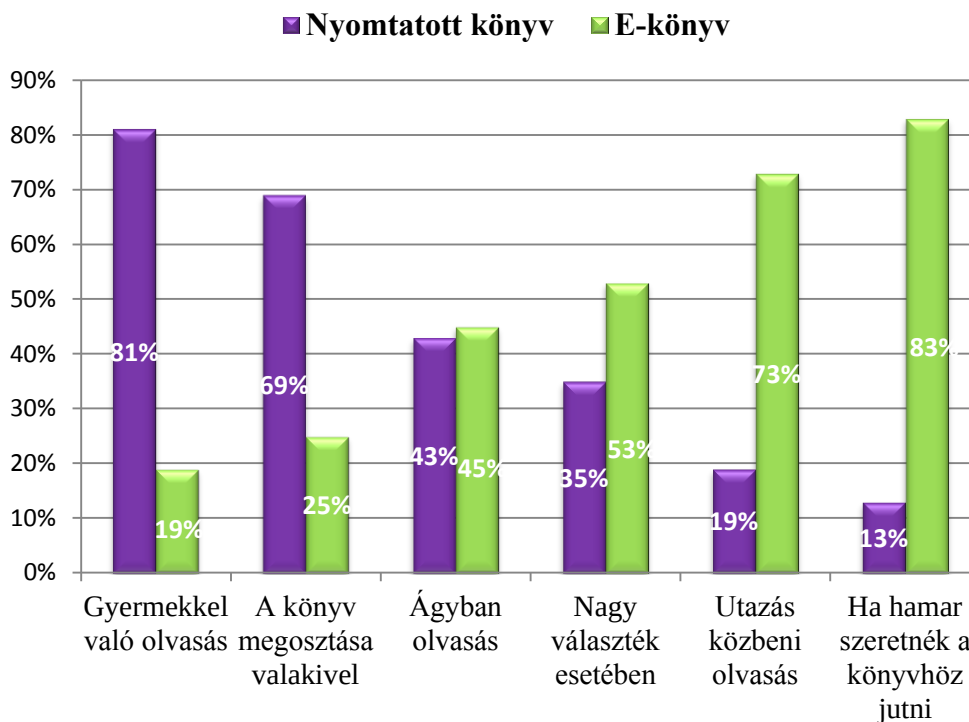
¹¹ Andi Sporkin: Publishing industry has strong January revenue growth : In print books and ebooks for all audiences, 2012. márc. – URL: [http://publishers.org/press/62/\(2012.11.30.\)](http://publishers.org/press/62/(2012.11.30.))

¹² Lee Rainie: Tablet and E-book reader Ownership Nearly Double Over the Holiday Gift-Giving Period, 2012. 01.23. – URL: <http://libraries.pewinternet.org/2012/01/23/tablet-and-e-book-reader-ownership-nearly-double-over-the-holiday-gift-giving-period/> (2012.12.10)

¹³ Rainie L, Zickuhr K, Purcell K, Madden M, Brenner J, Pew Internet & American Life P. The Rise of E-Reading. Pew Internet & American Life Project, 2012. 04.05. - Teljes szöveggel elérhető: <http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/The%20rise%20of%20e-reading%204.5.12.pdf> (2013.01.04); Zickuhr K, Rainie L, Purcell K, Madden M, Brenner J, Pew Internet & American Life P. Libraries, Patrons, and E-Books. Pew Internet & American Life Project, 2012. 06. 22. - Teljes szöveggel elérhető: http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/PIP_Libraries_and_Ebook_Patrons%206.22.12.pdf (2013.01.04.)

- 30% egynél több e-tartalmat olvasott 2011-ben.¹⁴

Mi lehet az eredmények mögött, kik alkotják valójában az e-könyvet olvasók társadalmát, mi jellemző rájuk, milyenek a szokásaik? A 2011-es eredmények alapján jellemzően felsőfokú végzettséggel rendelkező 50 év alatti személyek, átlagon felüli keresettel rendelkeznek 50 000 \$/év. Jellemző rájuk, hogy többet és sok-félét olvasnak, mint az átlag amerikai lakosok és gyakrabban is vásárolnak e-könyvet, mint kölcsönöznek. Hogy milyen körülmények között olvasnak az amerikaiak, azt a következő (3.) ábra mutatja be.¹⁵



3. ábra

*Milyen körülmények között választják a nyomtatott és mikor az e-könyvet?*¹⁶

A diagramból kitűnik, hogy a gyermekekkel való olvasás élményét a nyomtatott könyvvel jobban el tudják érni, mint az e-könyvvel. Számomra örömteli ez az adat, hiszen azt tükrözi, hogy a felnőttek ugyanúgy meg szeretnék osztani gyermekeikkel a nyomtatott könyv használatát, kézzel fogható valóságát, melyet annak idején szüleiktől vettek át. Ragaszkodnak a szépen illusztrált, régi hagyományokat és emlékeket idéző papírkönyvekhez és csak nyomós okból térnek át az e-könyvre. A kényelmi szempontok és a rendelkezésre álló idő nagyban befolyásolják az e-könyvek térnyerését. Meglepődtem azon az adaton, hogy csupán 2 %

¹⁴ Rainie L, Zickuhr K, Purcell K, Madden M, Brenner J, Pew Internet & American Life P. The Rise of E-Reading. Pew Internet & American Life Project, 2012. 04.05. - Teljes szöveggel elérhető: <http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/The%20rise%20of%20e-reading%204.5.12.pdf> (2013.01.04)

¹⁵ u.a.

¹⁶ u.a.

eltéréssel, de mégis többen olvasnak e-könyvet az ágyban, ennek oka számomra teljesen megmagyarázhatatlan. A legtöbbször akkor kerül elő az e-könyv lehetősége, amikor széles könyvválaszték áll előttük, vagy ha gyorsan kell beszerezniük egy könyvet, esetleg utazás közben olvasnak. Interjúalanyom Terry L. Weech, aki az egyetemi oktatók táborához tartozik, általában akkor folyamodik az e-könyvhez, ha az nem elérhető papíralapon vagy utazik.

„Igen, használok e-könyvet, de jobban szeretem a nyomtatottat. Alternatívaként használok az e-könyvet, amikor a nyomtatott változata nem elérhető, vagy ha kényelmesen utazom.”¹⁷

A következő kérdéskör azt tárta fel, hogy hol néz utána először az olvasó egy e-könyvnek. Az internet rohamos elterjedésének köszönhetően nem meglepő, hogy 75%-ban az online könyvesboltokat, weboldalakat keresik fel és csak 12%-ban a közkönyvtárakat, a maradék 5-5%-a pedig valahol máshol nézi meg/nem tudja. (2011. decemberi adatok.)¹⁸ A válaszadók 62%-a egyáltalán nem tud arról, hogy létezik az e-könyv kölcsönző szolgáltatás a közkönyvtárában. Ebből 58%-uk regisztrált olvasó, 55% akik számára a könyvtár 'nagyon fontos', 53% táblagép tulajdonos, 48%-ban e-könyv tulajdonos és 47% azok aránya, akik olvastak e-könyvet 2011-ben. Többségben tehát olyanok sem tudnak erről a fontos szolgáltatásról, akik saját bevallásuk szerint járnak könyvtárba, vagy egyébként ismerik az e-könyvet. Valószínűsíthető, hogy nem az idegenkedésről van szó, hanem inkább az információ és a jól működő marketing hiányáról. Pozitív tény, hogy a válaszadók 24%-a az általa utoljára olvasott e-könyvet a könyvtárból kölcsönözte.¹⁹

Úgy vélem, az e-könyvek kölcsönzési számának növeléséhez könyvtáraknak jobban kellene koncentrálnia a marketingre és az olvasók tájékoztatására. A szakmabeliek számára a jövő kihívása, hogy minél több e-könyvet olvasó embert tudjanak számon tartani a könyvtárak tagjai között.

Az előző Pew kutatás a 2011-es e-könyv olvasási és kölcsönzési helyzetet mutatta be az USA-ban, most a 2012-es év eredményeinek rövid ismertetésére vállalkozom. A reprezentatív kutatást 2252 személlyel készítették. A kutatási módszer szintén a telefonos interjú, az amerikai felnőtt lakosság (16 éven felüliek) körében. Az e-könyv kölcsönzés szempontjából pozitív, hogy az amerikai e-könyvet olvasók száma nőtt az elmúlt évben 16%-ról 23%-ra.

¹⁷ Interjú Terry L. Weech-el. Készítette: Szalacsi Alexandra. - Pécs, 2012.11.06.

¹⁸ Rainie L, Zickuhr K, Purcell K, Madden M, Brenner J, Pew Internet & American Life P. The Rise of E-Reading. Pew Internet & American Life Project, 2012. 04.05. - Teljes szöveggel elérhető: <http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/The%20rise%20of%20e-reading%204.5.12.pdf> (2013.01.04)

¹⁹ Zickuhr K, Rainie L, Purcell K, Madden M, Brenner J, Pew Internet & American Life P. Libraries, Patrons, and E-Books. Pew Internet & American Life Project, 2012. 06. 22.. - Teljes szöveggel elérhető: http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/PIP_Libraries_and_Ebook_Patrons%206.22.12.pdf (2013.01.04.)

Ezzel szemben a nyomtatott könyvek olvasása visszaesett az összlakosság körében 76%-ról 67%-ra. A 16 éven felüli amerikaiak 72%-a állította, hogy legalább egy nyomtatott könyvet olvasott el, 2012-ben ez a szám már csak 67%. Ennek a változásnak a nyertesei az e-könyvek. Az e-könyv olvasás számának a növekedését nagyban befolyásolta az e-könyv olvasó készülékek és tabletek elterjedése. (2011:18%, 2012: 33%). A dedikált e-könyvolvasók elkezdtek visszaszorulni, az e-könyv olvasó eszközök 10%-ról 19%-ra nőttek, míg a tábla PC-n e-könyvet olvasók aránya 10%-ról 25%-ra ugrott.²⁰

Hajnal Ward Judit és Terry L. Weech a következőképpen vélekedett az e-könyvolvasókról és a tabletekről:

„A táblagépek jelentős áresése és népszerűsége ugyancsak kedvez az e-könyveknek. Valami fantasztikus élmény a harmadik generációs iPaden olvasni, a szemnek nem megerőltető, gyönyörű, tiszta betűket élvezhet az olvasó tisztességes méretű képernyőn. Ahogy a 3K cikkben is írtam²¹, sok amerikainak van e-olvasója és táblagépe is a statisztikák szerint. Ez számomra azt jelenti, hogy ha egyszer megkedvelte valaki az e-könyveket, akkor ragaszkodik hozzájuk. Viszont a táblagép drágább mulatság, hogy az ember csak hurcolja, karcolja, elhagyja, ezért erre inkább az olcsóbb e-olvasó az alkalmas.”²²

„Véleményem szerint az iPod és az egyéb mobileszközöknek köszönhető az e-könyvek, e-könyv olvasás gyors elterjedése.”²³

A Pew kutatás jelentése szerint egy év alatt az e-könyvet olvasók általános jellemzői is megváltoztak, igaz kismértékben, de változtak. Általában felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, 30-49 évesek, akiknek egy háztartásban élők keresete átlagon felüli, 75 000 \$/év. Tehát következtetésképpen elmondható, hogy az e-könyvet olvasó réteg leszűkült a középkorú, felsőfokú végzettséggel és magas keresettel rendelkezők csoportjára.²⁴

²⁰ Duggan M, Rainie L, Pew Internet & American Life P. E-book Reading Jumps; Print Book Reading Declines. Pew Internet & American Life Project, 2012. 21.27. - Teljes szöveggel elérhető: http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/PIP_Reading%20and%20ebooks_12.27.pdf (2013.01.04);

Kerekes Pál: És az e-könyvolvasó készülékeknek befellegzett? - In: Könyvkonnektor, 2012.12.28. – URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2955> (2013.01.04)

²¹ Hajnal Ward Judit: Piszkos Fred a retinakijelzőn. Elektronikus könyvek az amerikai könyvtárakban. - Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2012. (21. évf.) 10. sz. 14-25. pp

²² Interjú Hajnal Ward Judittal. Készítette: Szalacsi Alexandra. - Pécs, 2012.11.20.

²³ Interjú Terry L. Weech-el. Készítette: Szalacsi Alexandra. - Pécs, 2012.11.06.

²⁴ Duggan M, Rainie L, Pew Internet & American Life P. E-book Reading Jumps; Print Book Reading Declines. Pew Internet & American Life Project, 2012. 21.27. - Teljes szöveggel elérhető: http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/PIP_Reading%20and%20ebooks_12.27.pdf (2013.01.04);

Kutatásom e részében, nem csupán fajsúlyos számokat, statisztikai eredményeket akartam ismertetni, hanem próbáltam bemutatni a könyvtár e területének fontosságát, szükségességét. Az utóbbi két év eredményei alapján jól látható, a felfelé ívelő tendencia az e-könyv kölcsönzés tekintetében. A kérdés az, hogy ez a növekedés meddig megy, mikor csúcsosodik ki, és azt követően elindul-e egy zuhanó tendencia vagy normalizálódik-e a helyzet. E kérdésekre, majd csak a jövőben tudhatjuk meg a választ.

Dolgozatom következő fejezetiben az USA egy-egy kiemelkedő e-könyv terjesztő vállalatának és kiadójának a főbb jellemzőit, üzleti modelljeit és a könyvtárakkal való kapcsolatát, partnerségét részletezem.

2. E-könyv terjesztők, -kiadók

A könyvtárakból való e-könyv kölcsönzés módszere, gyakorlata koránt sem olyan egyszerű mint azt elsőre gondolnánk. A bibliotékák számára a legfontosabb akadályt a terjesztők és azok zárt szolgáltatási rendszereik jelentik.

Felmerülhet az a kérdés, hogy miért nem közvetlen a kiadóval van kapcsolatba a könyvtár, miért kell egy harmadik félnek is részt vennie a szolgáltatás mikéntjében. Ugyan, a könyvkiadók többsége szívesen forgalmaz e-könyvet, viszont arra már nem hajlandók, hogy azokat a könyvtárak is megvásárolják, szolgáltatassák, de ha mégis akkor csak szigorú keretek között. Az e-könyvet forgalmazó kiadó mondja meg, hogy:

- egyszerre hány példányban,
- milyen formátumban (a legtöbb esetben PDF, EPUB, Kindle) lehet az adott könyvet ki kölcsönözni,
- és letölthető-e azonnal a készülékünkre vagy csak a számítógépünkön keresztül tudjuk átadni az olvasónak.

A harmadik fél - terjesztő vagy tartalomszolgáltató -, az aki a kiadó és a könyvtár között áll. A kiadók mellett ő is különböző feltételeket szabhat a könyvtárak számára, megnehezítve a könyvtárak helyzetét és szabadságát az e-könyv szolgáltatás tekintetében.

Az egyik ilyen korlát a tartalomtulajdonlás, az az üzleti modell, ami a könyvtárak számára ellehetetleníti azt, hogy a tartalom a könyvtár tulajdonában legyen. Így a licenz-alapú hozzáféréssel a könyvtár, a lízinghez hasonló, tartós bérleti formában rendelkezik csak a könyv felett. Ezt a folyamatos hozzáférésű (perpetual access) üzleti modellt az USA könyvtárainak 67%-a használja.

A második leginkább elterjedt e-könyv üzleti modell az előfizetés (subscription). Az USA könyvtárainak 27 %-ban használják, de egyre inkább hanyatlóban van, szemben a folyamatos hozzáféréssel. Akkor célszerű az előfizetést igénybe venni, ha valamilyen tájékoztató jellegű referenz kérdésre keressünk választ, vagy ha szükséges, hogy egyszerre több olvasó is hozzáférjen az információhoz. Ezek a tartalmak legtöbbször nem nyomtathatóak és tölthetőek le. Ilyenre példa, az EBSCO és a Safari Books Online.

A harmadik modell az olvasás alapján történő fizetés (pay-per-view), ami azt jelenti, hogy a felhasználó kiválasztja a neki tetsző e-könyvet és csak miután letöltötte aztán fizet. Az USA könyvtárainak csak az 1%-a használja.

A negyedik és szerintem egyben a legjobb üzleti modell, a PDA (Patron Driven Acquisition), az olvasó által vezérelt beszerzés. Lényege, hogy az olvasó a könyvtár

katalógusából kiválasztja, letölti a kölcsönözni kívánt e-könyvet, a könyvtár viszont nem fizet az első példány letöltéskor a tartalomszolgáltatónak, hanem csak akkor, ha elérte az előre megállapodott kölcsönzési vagy előjegyzési számot. Ez a szolgáltatás nagyon praktikus, viszont költséges.²⁵

Az összefoglaltak alapján olvasóként, úgy vélem, hogy az e-könyv kölcsönzésnek és a vele járó 'harcnak' még közel sincs vége, hisz a könyvtárak, a terjesztők és a kiadók között egyre élesebb a verseny. Az alábbiakban három kiemelkedő e-könyv terjesztőt és egy kiadót ismertetek, a teljesség igénye nélkül.

²⁵ Hajnal Ward Judit: Piszkos Fred a retinakijelzőn. Elektronikus könyvek az amerikai könyvtárakban. - Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2012. (21. évf.) 10. sz. 14-25. pp

2.1 OverDrive Média Console

Az OverDrive Média Console az Amerikai Egyesült Államokban, az Ohio-beli Clevelandben 1986-ban jött létre. Napjainkra a világ egyik legnagyobb, – ha nem a legnagyobb – elektronikus könyvkölcsönzés informatikai háttérét biztosító platform szolgáltatójává nőtte ki magát. Egy vezető, teljes körű szolgáltatást nyújtó digitális tartalomforgalmazó,- terjesztő, amely e-könyveket, hangoskönyveket, zenét és filmeket kínál.

A digitális tartalmak szolgáltatásának kezdetei óta, 1986-tól foglalkoznak elektronikus szövegekkel. Az 1980-as években, akkor még kezdőként ebben az iparágban, a hajlékonylemez és a CD-ROM fejlesztéssel foglalkoztak. A századfordulón törtek be a digitális piacra az újonnan indított tartalomszolgáltatásukkal, 2002-ben pedig megnyitották a közkönyvtárak számára is letölthető tartalmaikat. Ekkor kezdtek el e-könyveket szolgáltatni a közkönyvtáraknak. Napjainkban az OverDrive több ezer kiadóval,²⁶ könyvtárral,²⁷ középiskolákkal,²⁸ egyetemekkel²⁹ és kereskedővel³⁰ együttműködve terjeszti a digitális tartalmakat, akik az OverDrive Media Console nevű ingyenes szoftvert használják.

Az e-könyv terjesztő cég célja, hogy a digitális tartalmak letöltését egyszerűvé és kényelmessé tegye. A szoftver elérhető a következő platformokon: Android™, BlackBerry®, Sony® Reader, iPhone®, iPad™, iPod®, Mac®, Windows®, Kindle, Windows Phone 7, Windows 8 és több ezer mobil eszközön, okostelefonon. A szoftver honlapján teljes útmutatót találhatunk a digitális dokumentumok eléréséhez, kölcsönzéséhez és használatához valamint az e-könyvolvasók alkalmazásához is.

Az OverDrive nemrég megújult hivatalos weboldalán³¹ számtalan segédanyag, videó tekinthető meg az elektronikus könyvek és az általuk szolgáltatott más digitális tartalmak letöltéséhez, felhasználásához. Ezen felül minden partnerének az oldalán fel van tüntetve egy felület (link, logó), ami ezekhez a videókhoz irányít minket. Az oldalon először járó vagy az informatikában kevésbé jártas személy is rövid tájékozódás után letöltheti azt, amit szeretne. A digitális tartalmak letöltése egyszerűen végrehajtható kezelő platformjuk segítségével.³²

Fontos követelmény, hogy az OverDrive szolgáltatásait igénybe vevő intézmény, könyvtár beiratkozott tagja legyünk. Az OverDrive szolgáltatásokkal ellátott könyvtárakban a folyamatos hozzáférési modellt használják (perpetual access), ami az USA könyvtáraiban a

²⁶ Többek között: Random House, HarperCollins, AudioGO, Harlequin, and Bloomsbury

²⁷ Többek között: New York Public Library, Los Angeles Public Library, Hawaii State Public Library

²⁸ Többek között: Questar BOCES (NY), Waxahachie ISD (TX), Parras Middle School (CA)

²⁹ Többek között: University of Pittsburgh, McGill University

³⁰ Többek között: Barnes & Noble, Booku, Waterstone's

³¹ <http://www.overdrive.com/> (2012.12.30)

³² <http://search.overdrive.com/> (2012.12.30)

leggyakrabban (68%) használt e-könyves üzleti modell. A könyvtár az e-könyveket licenz alapján rendelheti, folyamatos elérésre, egy példányban, az olvasó által letölthető, kölcsönözhető formában. A könyveket az OverDrive – a tartalomszolgáltató – szerverén tárolják, tehát nincs a könyvtár tulajdonában. A könyvtár katalógusában csak az e-könyvek bibliográfiai rekordjai vannak feltüntetve, és onnan egy kattintással a könyv terjesztői platformján találjuk magunkat. Itt látható az összes formai és tartalmi leírás, információ a könyvről: szerzőségi, megjelenési adatok formátumok, előjegyzések száma, borító. Kiadótól függően, még a kölcsönzést megelőzően akár egy egész fejezetbe is bele lehet olvasni.³³

Először be kell lépünk az OverDrive weboldalára, ahol lehetőségünk van egyszerű és bővített keresésre is. Az egyszerűnél kereshetünk az egész állományban (címszóra, szerzőre, tárgyszóra), a partner könyvtárak állományában (névre, városra, irányítószámra) és a könyvesboltok, könyvkereskedők gyűjteményében (névre). A bővített keresésre csak az egész állományon belül van lehetőség, illetve az adott partner web felületén, testre szabható. Az OverDrive felületén lévő bővített keresésnél lehetőség van címszóra, média formátumra, szerzőre/szerkesztőre, kategóriára, tárgyszóra, kiadóra, impresszumra, ISBN -re, DOI számra és nyelvre keresni. Továbbá be lehet állítani, hogy a találatokat cím, szerző vagy kiadó szerint rendezze. Véleményem szerint a keresőfelülete nagyon jó, könnyen és gyorsan kezelhető.

A megtalált tételnél eldönthetjük, hogy milyen eszközre, milyen formátumban szeretnénk letölteni, illetve mutatja, hogy mely könyvtárakban található meg a digitális változat, valamint a WordCat segítségével a papír alapú könyvtárban lévő könyvek lelőhelyét is feltünteti. Ezen felül különböző könyváruházak, könyvesboltok (Amazon.com, Google eBooksTM, Barnes & Noble) oldalaira is el irányít, ha éppen meg szeretnénk vásárolni az adott e-könyvet.

A gyűjteményben szereplő legtöbb elektronikus könyvet háromféle digitális formátumban lehet letölteni. Az egyik az EPUB, ami egy ipari szabvány formátum, a szöveg tördelése illeszkedik bármelyik képernyőhöz, olvasó-eszközhöz, illetve lehetőség van interaktív multimédiás felületkezelésre is. A másik a PDF, amely talán a legismertebb és leggyakrabban használt formátum. A statikus oldalakhoz és szöveghez a legalkalmasabb, mert nem tördeli újra a szöveget, megőrzi az eredeti kinézetet. A harmadik pedig a Kindle változat, ami csak Amazon Kindle eszközökön és az USA iskoláiban, könyvtáraiban olvasható.

Hajnal Ward Judit interjúalanyom így nyilatkozott az OverDrive-ról:

“A közkönyvtárak nagy része az OverDrive-on keresztül kölcsönöz. Az OverDrive hangoskönyvekre bevált infrastruktúrája lehetővé tette, hogy nagy konzorciumokon keresztül

³³ Hajnal Ward Judit: Piszkos Fred a retinakijelzőn. Elektronikus könyvek az amerikai könyvtárakban. - Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2012. (21. évf.) 10. sz. 14-25. pp

a kisebb könyvtárak katalógusában is hatalmas választékban kereshetők legyenek mind az e-könyvekre, mind a hangoskönyvekre. Ugyanazon az oldalon lehet ezeket letölteni és a helyi könyvtár katalógus rekordja odavisz. Persze a hozzáférés csak a helyi könyvtár tagok számára biztosított. Ez így fair, hiszen így a kisebb költségvetéssel rendelkező könyvtárak is sokat nyújthatnak olvasóiknak. Olvasóként, a saját közkönyvtáramban én is OverDrive-et használok, ami a folyamatos hozzáféréseken alapul, és többnyire egy felhasználót enged az egész konzorciumban, ami esetünkben New Jersey állam.”³⁴

Az OverDrive-nak több mint 19 000 könyvtárral, iskolával és kiskereskedéssel működik együtt, ebből körülbelül 9 000 könyvtár. Az együttműködések révén világszerte kínál digitális tartalmakat. Az Amerikai Egyesült Államok 50 államából 35 állam könyvtáraival van partner kapcsolatban és kínál nekik tartalmat. Ez azt jelenti, hogy az amerikai közkönyvtárak 70 %-a az ügyfelük, ami nagyon nagy szám. Az USA-n kívül még Kanadába, Európa több országába – Angliába, Skóciába, Dániába, Németországba, Írországra, Spanyolországba, Finnországba stb. – sőt még Ecuadorba és Szingapúrba is szolgáltat digitális tartalmakat.

Az OverDrive négy piaci területnek kínál tartalmakat:

2.1.1 Középiskoláknak és főiskoláknak, egyetemeknek

Olyan iskoláknak kínálja ezt a szolgáltatást, amelyek nyitottak a digitális tartalmak felé, legyen az kis, nagy, nyilvános vagy magániskola. A 800 000 állományból lehet válogatni 300 000 tételt különböző témakörben, legyen szó klasszikusokról, tankönyvekről vagy bestsellerekről. A közkinccsé vált e-könyveket a Gutenberg Projekten³⁵ keresztül teszik elérhetővé. A főtárgyakhoz előírt törzsanyagok is elérhetők a diákok, oktatók számára, továbbá a teljes Harry Potter e-könyvsorozat, valamint hangoskönyvek kölcsönözésére is lehetőségük van. Világszerte már több mint 2 millió diák olvassa a könyveiket és közel 2000 iskola a partnerük.

A főiskolások, egyetemi hallgatók és a távoktatásban résztvevők számára kínál online és könnyű, felhasználóbarát hozzáférést a nap 24 órájában, a hét mindennapján az egész kampuszra, a diákok otthonára is kiterjesztve. Több ezer e-könyv és hangoskönyv elérhető számukra különböző műfajokban: történelem, üzlet, utazás, különböző szakirodalmak, krimi, önéletrajzi könyvek és politika. Az USA-n kívül rendelkeznek partneri kapcsolattal kanadai, törökországi, dél-afrikai és ausztráliai felsőoktatási intézményekkel is.

³⁴ Interjú Hajnal Ward Judittal készítette: Szalacsi Alexandra. – Pécs, 2012.11.20.

³⁵ A Gutenberg Projekt hivatalos weboldala.- URL: <http://www.gutenberg.org/> (2012.11.20.)

2.1.2 Könyvtáraknak

Az OverDrive különböző könyvtártípusoknak szolgálat. Általában egy-egy nagyobb területhez, államhoz, városhoz (városi könyvtárhoz) kapcsolódóan jöttek, jönnek létre konzorciumok – ahogy korábban interjúalanyom is említette – és az ő hozzájuk kapcsolódó vagy a konzorciumban részt vevő kisebb könyvtárak felhasználói is igénybe vehetik az OverDrive által terjesztett termékeket.

Ilyen például a London Libraries Consortium³⁶, ami magába foglalja a következő könyvtárakat Barking & Dagenham; Brent; Ealing; Enfield; Hackney; Havering; Newham; Redbridge; Richmond upon Thames; Tower Hamlets; Wandsworth.³⁷ Egy OverDrive-ot használó könyvtárat és annak kölcsönzési módszerét önálló fejezetben részletezem.

2.1.3 (Kis)kereskedőknek

Az OverDrive úgy segít a kiskereskedőknek, hogy a régebben megjelent és a bestseller könyvekből e-könyv és hangoskönyv listát készít, amely az ügyfelek számára háromféleképpen érhető el:

- *Katalógust kínál*

Beépíti katalógusát a kiskereskedelem már meglévő honlapjára, eszközére vagy alkalmazásába, ilyen például a Barnes & Noble³⁸ könyvkereskedés oldala.

- *Katalógust és tárhelyet kínál*

Létrehoz és működtet egy saját márkanévvel ellátott weboldalt a kereskedelem számára, ahol már a letöltés is lehetséges, mint a Harlequin³⁹ e-könyv kereskedelmi oldal.

³⁶ London Libraries Consortium weboldala. - URL: <http://llc.lib.overdrive.com/568E1B2B-0A70-489D-9C68-9EB21C23E36A/10/544/en/Default.htm> (2012.11.21)

³⁷ London Libraries Consortium weboldala. - URL: <http://llc.lib.overdrive.com/568E1B2B-0A70-489D-9C68-9EB21C23E36A/10/544/en/Libraries.htm> (2012.11.21)

³⁸ Barnes & Noble hivatalos weboldala. – URL: <http://www.barnesandnoble.com/> (2012.11.22.)

³⁹ Harlequin weboldala. – URL: <http://ebooks.eharlequin.com/F9807856-6042-4B4F-BCDD-B7AA14E45198/10/141/en/Default.htm> (2012.11.22.)

- *Digitális reklámokat kínál*

Az OverDrive ideiglenes weboldalakat készít a kereskedőknek, amelyekről kuponokkal vagy utalványokkal le is tölthetjük kedvezményesen vagy akár ingyen a tartalmakat. Ezeket a weboldalakat maguk a kereskedők is testre szabhatják. Az oldalakon feltüntetett reklámok csak egy bizonyos ideig érhetőek el.

2.1.4 *Kiadóknak*

Az OverDrive a kiadóknak azt a lehetőséget nyújtja, hogy rajtuk keresztül bővítsék értékesítési csatornáikat a digitális piacon, valamint fejleszthetik az egyedi építésű funkciókban gazdag áruházukat, amely lehetővé teszi, hogy ott árulják a könyveiket. Mindezekhez nincs szükség semmilyen hardverre vagy szoftverre, mint vezető kiadó digitális úton szállítják az e-könyveket.

Néhány példa a partnereire:

- *Kereskedelmi partnerei:* Barnes & Noble, Kalahari Productions & Booksellers, Books a Million, Read Without Paper, Books on Board
- *Műszaki, informatikai partnerei:* Adobe, Innovative Interfaces, Microsoft, Capita, Biblionix, Softlink
- *Partnerkiadói:* Harper Collins Publishers, AudioGo, Random House, Penguin Group, Harlequin, Bloomsbury, Little Brown, McGraw Hill
- *Partner középiskolák és felsőoktatási intézményei:* Pittsburgh, MISD, Virginia's Community Colleg, Lehman
- *Partnerkönyvtárak:* New York Public Library, National Library Board Singapore, Boston Public Library

Az OverDrive oldalán minden hónap 100 legnépszerűbb, legtöbbet kölcsönzött e-könyveit, különböző könyvtípusok, műfajok szerint 10-es ranglistasorolásban megtekinthetjük globálisan vagy bizonyos földrészenként (UK, USA, Kanada, Ausztrália).⁴⁰

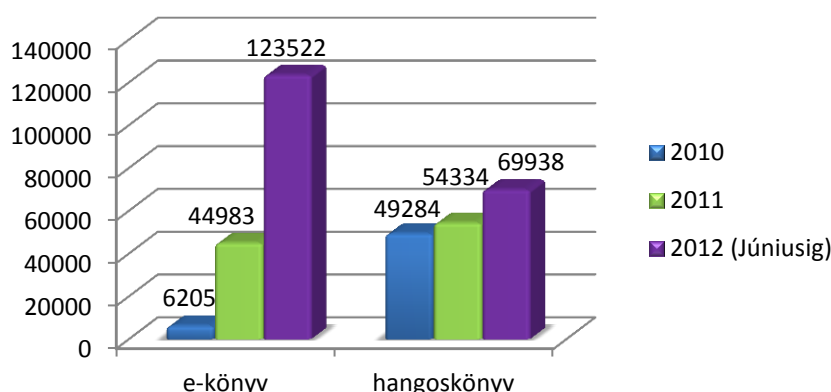
Az idei év augusztusáig bezárólag az OverDrive már nyilvánosságra hozta a legfrissebb statisztikai adatait, amelyek igen meggyőzőek és az e-könyv használat, kölcsönzés további növekedését mutatja.

⁴⁰ <http://search.overdrive.com/Most-Downloaded-Audiobooks-eBooks-Library.aspx> (2012.11.21)

Az eredményeket a 2012. szeptember 24-én közzétett számokkal lehet jellemezni:

- Az OverDrive összes partnerkönyvtárának a katalógusait 34,8 millióan látogatták meg
- A könyvtári katalógusok letöltéseinek a száma: 1.82 milliárd
- Az átlagos látogatottság egy oldalon: 13,82
- Az oldalon eltöltött, az oldal böngészése közben eltelt átlagos idő: 9:46
- A könyvborítók megtekintésének száma: 5,4 milliárd (Google, Yahoo, Bing, és a fő Overdrive weboldalak nézettségei/letöltései alapján)⁴¹

Az alábbi diagram az OverDrive által készített statisztika részeredményeit mutatja. Az képen a partnerkönyvtárain keresztül történt kölcsönzések, kifizetések számának az alakulása látható 2010 januárja és 2012 júniusa között. Az eredmények alapján elmondható, hogy az elmúlt egy évben megtriplázódott 5 598-ról 19 402-re nőtt az e-tartalmak kölcsönzésének száma.⁴²



4. ábra

Az OverDrive 2010 és 2012 között készített statisztikái a könyvtári e-könyvek kölcsönzéséről

Véleményem szerint ez egy professzionálisan működő rendszer, legfőképpen azért, mert minden területen magas szintű szolgáltatást nyújt, felhasználóbarát és könnyen kezelhető a felülete. Kiadótól függően beleolvashatunk az e-könyvekbe, akár egy egész fejezetbe is

⁴¹ Gary Price: OverDrive Releases Usage Statistics For First Eight Months of 2012. - In: Infodocket. – URL: <http://www.infodocket.com/2012/09/24/overdrive-releases-library-usage-statistics-for-first-8-months-of-2012/> (2012.11.22)

⁴² South Central Library System: Helping Libraries Serv the Public, Reference Database Statistics by Library, OverDrive Statistics by Library. – URL: <http://www.scls.info/reference/libstats/index.html> (2012.12.17.)

betekintést enged. Ennek az az előnye, hogy az olvasó könnyebben el tudja dönteni, hogy szükséges-e kikölcsönöznie az adott e-könyvet.

Piacvezető e-könyv terjesztőként egy zárt rendszert üzemeltet, vagyis nem lehetséges saját könyveket feltenni, feltölteni a kínálatba és az e-könyvek kölcsönzése helyhez, könyvtartáshoz kötött. Ezek a kritériumok üzleti szempontból érthetőek, de ugyanakkor a felhasználó szempontjából korlátozzák az információkhoz való szabad hozzáférést.

2.2 World Public Library

A Világ Közkönyvtári Egyesületét (World Public Library Association) John Guagliardo alapította 1996-ban. Központi irodájuk Honoluluban van, de a globális hálózatuk 70 országra kiterjed, ezekben az országokban kutatók, oktatók segítik a közös munkát. Az együttműködés egy, a tagországok által vezérelt digitális projekt, amely egy független non-profit vállalkozás keretében működik.⁴³

A világ egyik legnagyobb non-profit e-könyv szolgáltatója, mely mögött egy konzorcium áll.⁴⁴ Célja a globális együttműködés, a klasszikus irodalmi művek, a sorozatok, a bibliográfiák, a szótárak, az enciklopédiák és az egyéb referencia művek megőrzés és terjesztés. Küldetésük, hogy szolgálják és segítsék a hétköznapi embereket, a diákokat és az oktatókat az információs igényeik kielégítése érdekében.

A tartalmakhoz való hozzáférés tagdíj alapján lehetséges egyéni, intézményes és vállalati keret formájában. A világ legteljesebb gyűjteményét biztosítják az elektronikus könyvekből, szövegekből, online dokumentumokból. Az állományában több mint 300 különböző nyelven közel 3 000 000 e-könyv található, ebből 500 000 nem angol nyelvű. Az e-könyveken kívül 21 000 mp3 hangoskönyvet is tartalmaz.

A szolgáltatás weboldalán számos segítséget, videót találhatunk arról, hogy hogyan lehet letölteni és használni a digitális tartalmakat különböző eszközökön.⁴⁵ Szemben az OverDrive-val, a World Public Library lehetőséget és segítséget is nyújt a szerzői kiadásra is, ami azt jelenti, hogy akár saját publikációkat is megjelentethetünk e-könyv formájában. A szerzői kiadás az elektronikus könyvkultúra új jelensége. Ebben az informatikai konstrukcióban a szerző maga tölti fel művét egy könyvtárházba vagy elektronikus könyvtárba és egyedül dönt a mű további sorsáról.⁴⁶ Az oldalon olvashatunk érveket a szerzői kiadás mellett. Van egy „ellenőrző” lista is, hogy milyen feltételeknek kell megfelelnie formailag és tartalmilag is az általunk kiadott e-könyvnek.⁴⁷

⁴³ World Public Library. About Us. - URL: <http://www.netlibrary.net/ebooks/view/about-us.aspx> (2012.12.18)

⁴⁴ World Public Library – where the world goes to read. - E-könyves infotár, 2012.06.17. – URL: <http://ki.oszk.hu/ekonyvek/world-public-library-where-the-world-goes-to-read/> (2012.12.18)

⁴⁵ World Public Library. How to Tutorials. – URL: <http://www.netlibrary.net/ebooks/view/tour.aspx> (2012.12.18)

⁴⁶ Self-publishing-ről röviden, összefoglalóan. In: Könyvkonnektor: Az e-könyvek csodálatos világa, 2012.10.12. - URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2609> (2012.10.13)

⁴⁷ World Public Library. Self-Publish Check list. - URL: <http://www.netlibrary.net/ebooks/view/self-publish-check-list.aspx> (2012.10.13)

Michael Hart a World Public Library ügyvezető alelnöke és a Gutenberg Projekt alapítója, halála előtt így nyilatkozott a kezdeményezés sikereiről „... az e-könyv letöltések legnagyobb arányban Ázsiából származnak és ezek legtöbb százalékát okostelefonokon olvassák...”.⁴⁸

Számomra nagyon meglepő volt ez a megállapítás, hiszen egy népszerű amerikai szolgáltatásról beszélünk, és mégis Ázsiában mérik a legtöbb felhasználást. Így követhető nyomon a World Public Library világméretű térnyerése, legyen szó a különböző kontinensekről, országokról, nyelvekről és kultúrákról.

A digitális állományában különböző szempontok szerint válogathatunk az e-könyvek között.

2.2.1. Felsőoktatási e-könyv gyűjteménye

Itt a felsőoktatási intézmények polgárainak szánt művek találhatók meg témák és tudományterületek szerinti bontásban úgy, mint matematika, kémia, biológia, történelem, politika stb. Céljuk az oktatás segítése, a gyorsabb és könnyebb hozzáférés az információkhoz, tananyagokhoz mind az oktatóknak, a kutatóknak és a hallgatóknak.⁴⁹

2.2.1 Könyvtári e-könyv gyűjteménye

Több mint 200 különböző nyelven, 2 millió darab PDF formátumban letölthető e-könyvet tartalmaz. A tartalmak a következő eszközökön használhatók: személyi számítógép, laptop, PDA, Kindle DX-en, Kindle 3 iPad/iPod, különböző e-olvasó eszközök és okostelefonok. Azoknak a könyveknek a gyűjteménye, amelyeket már az interneten - bizonyos korlátozással - szabadon elérhetőek, közkinccsek. Nemcsak e-könyveket, hanem hangoskönyveket is lehet le tölteni mp3 formátumban. A gyűjteményen belül az együttműködésben részt vevő könyvtárak digitális állományainak egy részéhez lehet hozzáférni. Erre példa, hogy a Magyar Elektronikus Könyvtár jelenlegi 10 751 e-könyvéből, a World Public Libraryn keresztül csak 846 érhető el magyar nyelven.⁵⁰ Örömteli, hogy létezik egy ilyen együttműködés, de a teljes feldolgozottság még várat magára. (Magyarországról a MEK-en belül az összes e-könyvhöz ingyen hozzáférlek, míg a WPL keresztül csak tagdíjjal.)

Továbbá a könyvtárak szerinti csoportosításon kívül más gyűjtemények is megtalálhatók, például a Kindle e-könyvek, női írók, műszaki e-könyvek vagy éppen a Fehér Ház illetve a CIA dokumentumai. A felsoroltak alapján arra lehet következtetni, hogy valamilyen elv

⁴⁸ John Guagliardo: World Public Library Nears 3 Million Titles. – In: The World Library Book Beat Blog. – 2012.08.08., Volume 2, Number 8. – URL: <http://www.netlibrary.net/Blog/Default.aspx> (2012.12.21.)

⁴⁹ World Public Library. Academic eBook Collection. – URL: <http://www.netlibrary.net/collectionCatalog.aspx?CatalogId=2> (2012.12.18)

⁵⁰ World Public Library. ebook Library Collection. – URL: <http://www.netlibrary.net/Collection.aspx?collection=51&PageIndex=1&DisplayMode=Grid> (2012.12.18)

alapján rendszerezve vannak a digitális állományok, viszont nem rajzolódik ki egy egységes gyűjtőkori koncepció.

2.2.2 Rajzolt regények gyűjteménye

Számomra újszerű volt, hogy van külön egy ilyen gyűjteményük, hiszen nem sok helyen találkozhatunk ezzel a kategorizálással, épp ezért kuriózumnak számít. A képregények három altípus szerint vannak rendszerezve: illusztrált ifjúsági irodalom; illusztrált regények, novellák (sci-fi és kaland) és képregény. Jelenleg 11 690 e-könyv található meg itt.⁵¹

2.2.3 Folyóiratok és magazinok gyűjteménye

Több ezer – 16 740 – kurrens kortárs folyóiratot és magazint gyűjt, különböző témákban, mint az egészségügy és orvostudomány vagy a műszaki tudományok és a hadtudomány. Ezek a folyóiratok hivatalos szaklapok, melyeket az adott terület szakemberei javaslatára, válogatására kerültek be a gyűjteménybe.⁵²

2.2.4 Hangzó e-könyvek gyűjteménye

Érdekes a gyűjtemény elnevezése, ilyen formában még nem találkoztam az e-könyvekkel. Valószínűleg azért, mert valójában ezek nem is e-könyvek, hanem hangoskönyvek, csak más értelemben használják az adott kifejezést. Itt 23 094 digitális hangzó anyag található, amelyeket mp3 formátumban tudunk hallgatni online vagy akár le is tölthetjük iPodra, iPhone-ra, Kindle-re vagy egyéb hanglejátszó eszközre. A zenehallgatás közbeni böngészést megkönnyíti az adott állományon belüli fejezetekre való tagolás.⁵³

2.2.5 Szerző és cím szerint összeállított gyűjtemény

Mindkét gyűjteményben ábécé sorrendben találjuk meg a szerzőket és a címeket. Ez a csoportosítási módszert egy kiegészítő opció, mely elősegíti az alaposabb keresést kevés információ esetén. A World Public Library állományában összesen 541 890 szerző műve olvasható.

⁵¹ World Public Library. The Graphic Novels Collection. – URL: <http://www.netlibrary.net/collectionCatalog.aspx?CatalogId=4> (2012.12.18)

⁵² World Public Library. Journal and Magazin Collection. – URL: <http://www.netlibrary.net/collectionCatalog.aspx?CatalogId=3> (2012.12.18)

⁵³ World Public Library. Audio eBook Collection. – URL: <http://www.netlibrary.net/collectionCatalog.aspx?CatalogId=7> (2012.12.18)

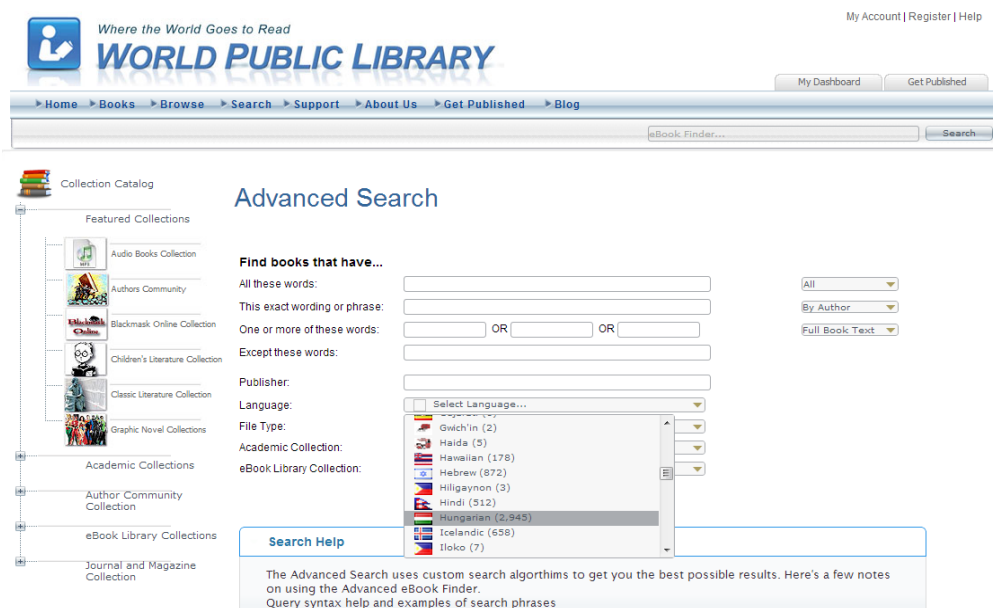
2.2.6 Egyszerű és részletes keresés:

A gyűjteményeken belüli keresésen kívül lehetőség van egyszerű és részletes keresésre is. Az előbbinél tudunk szerzőre, címre és tárgyszóra keresni, sőt Boole-operátorok segítségével összekapcsolva egyszerre három kulcsszóra is.

A részletes keresőfelületén egyszerre több kifejezésre is kereshetünk: pontosan egy adott szóra vagy bekezdésre, fejezetre, egy vagy több szóra. Valamint az is egy szempont lehet, hogy adott kifejezés ne legyen benn a találati listában.

A keresést tovább lehet szűkíteni, azzal hogy hol keressen

- az egész gyűjteményben,
- a címben,
- a szerző nevében,
- a tárgyszavakban
- vagy az e-könyv szövegében.



5. ábra

A World Public Library részletes keresőfelülete

Az itt látható (5.) ábra mutatja, hogy egy legördülő listán ki lehet jelölni, hogy milyen nyelvű dokumentumot szeretnénk, milyen fájltypusút és azt, hogy az egyetemi vagy a könyvtári gyűjteményeken belül milyen témacsoporton és könyvtári gyűjteményben keressen az operátor. Külön érdekességként kiemelném, hogy a kategóriákon és az alkategóriákon belüli is feltüntetik a fellelhető tételek számát.

Össességében elmondható, hogy az oldal jól áttekinthető, könnyen kezelhető és számos szűkítési lehetőséggel ellátott kereső felülettel rendelkezik. Világszerte kiterjedt partner hálózattal rendelkezik. Jelenleg futó projektjük célja, hogy elérhetővé tegyék a jövőben az összes e-könyvüket 58 különböző nyelven, amit egy gépi fordító (Literary Machine Translation System – LMTS) segítségével oldanak meg.⁵⁴

⁵⁴World Public Library. Machine Translation Editions. – URL: <http://www.netlibrary.net/ebooks/view/machine-translation-editions.aspx> (2012.12.21.)

2.3 3 M Cloud Library, avagy 3M a Felhő Könyvtár

A 3M elnevezésű vállalat már több mint negyven éve létezik a világpiacon. Többek közt különböző szolgáltatásokat, termékeket kínál könyvtárak számára, például RFID-t és önkölcsönző rendszert. Elmondható tehát, hogy nem most kezdtek a könyvtárakkal foglalkozni, hanem már hosszú ideje jelen vannak az ő világukban.⁵⁵

A 3M Cloud Library 2011 nyarán kezdett működni, három hónappal azután, hogy a Penguin Kiadó szerződést bontott az OverDrive-val és együttműködést kötött a 3M Cloud Library-val. Ezt az üzleti lépést szakmai körökben az OverDrive-val szembeni puccsnak is emlegették. A kiadó minden tartalma azóta csak a 3M Cloud Libraryn keresztül érhető el.⁵⁶

Kezdetben egy kísérleti projektként indult a New York Public Library-ben (NYPL⁵⁷) és a Brooklyn Public Library-ben (BPL⁵⁸), majd folyamatosan fejlődött. Jelenleg 300 kiadó közel 200 000 dokumentuma található meg. Együttműködik nagy angol könyvkiadókkal, például a Random House-al⁵⁹ és a világ negyedik legnagyobb reklám és kommunikációs csoportjával az Independent Publisher Group-pal (IPG⁶⁰).⁶¹

Használói szabadon kölcsönözhetik, böngészhetik, sőt el is olvashatják a gyűjteményben lévő e-könyveket. A legújabb mobil technológiákat használják, az alkalmazások segítségével zökkenőmentes olvasási élményt nyújt, többfajta és különböző méretű képernyőn, legyen az PC, laptop, e-könyv olvasó vagy okostelefon.

Az olvasók saját azonosítót, személyes fiókot használnak, amin keresztül könnyen hozzáférnek a rendszerhez és nyomon tudják követni a kölcsönzéseket, előjegyzéseket. A szoftver egyszerre több eszközön is működik, az e-könyvet letöltheti egy iPad[®]-ra, majd jegyzetelhet bele a PC-n való olvasás közben és az olvasást akár befejezheti egy Android[™] telefonon. A könyvjelző és a jegyzetelő funkció is működik minden eszközön, így azok nem vesznek el akkor sem, ha különböző eszközökön olvasunk el egy könyvet. Az olvasó akkor, ott és úgy olvas, ahogy ő szeretne.

A könyvtárakon keresztül mára körülbelül 14,7 millió e-könyv használója, olvasója van és ez a szám folyamatosan emelkedik. A 3M Cloud Library arra ösztönzi a könyvtárakat,

⁵⁵ 3M Cloud Library. Case Studies & Whitepapers. – URL:

http://solutions.3m.com/wps/portal/3M/en_EU/Library_Systems/Library_System/Resources/CaseStudies_Whitepapers/# (2012.11.21.)

⁵⁶ Matt Enis: 3M Makes Its Presence Felt. Series: Exploring e-book options. In: Library Journal, 2012.11.07. – URL:

<http://www.thedigitalshift.com/2012/11/ebooks/3m-makes-its-presence-felt-series-exploring-ebook-options/> (2012.11.21.)

⁵⁷ New York Public Library. – URL: <http://ebook.3m.com/library/nypl/> (2012.11.21.)

⁵⁸ Brooklyn Public Library. – URL: <http://ebook.3m.com/library/bpl/> (2012.11.21.)

⁵⁹ Random House. – URL: <http://www.randomhouse.com/> (2012.11.21.)

⁶⁰ Independent Publisher Group, IPG. – URL: <http://www.ipgbook.com/> (2012.11.21.)

⁶¹ David Rapp: 3M The Launch Library Ebook Lending Service at ALA Conference. – URL:

http://www.libraryjournal.com/lj/home/890729-264/3m_to_launch_library_ebook.html.csp (2012.11.21.)

hogy csatlakozzanak hozzájuk, így népszerűbbek lesznek a szolgáltatás biztosításával. A könyvtárban bármilyen PC-re vagy MAC-re lehet telepíteni a szoftvert, valamint egy ún. 3M Discovery Terminal-t (nyersfordítás: Felfedező Terminál) és 3M e-olvasókat is biztosítanak elsősorban azok számára, akiknek nincs saját e-olvasó eszközük.

A 3M Discovery Terminal egy intuitív érintőképernyős felület, amely lehetővé teszi, hogy az olvasók kikeressék és belenézdhessenek a digitális tartalmakba. A terminálok létrehozása egyedülállónak tette a könyvtárban való böngészési, keresési élményt. Ezzel jelenleg egyedülálló módszerrel tudatosan építik a könyvtárak az e-könyves közösséget.

A 3M e-olvasó eszköz kiválóan, könnyen használható, gyorsan szinkronizálható rajta a saját e-könyv gyűjteményünk, de csak kölcsönözni lehet az eszközt. Az e-book olvasót Felfedező Terminálokra keresztül ki lehet próbálni anélkül, hogy megvennénk, így mindenki számára elérhetővé válik az e-könyv olvasón való olvasás.

Az eszközbe a Modell 9100 ellenőrzőrendszer van beépítve, ami egy tartalomellenőrző rendszer és digitális könyvtári asszisztens: a dokumentumokat címkézhetővé, válogathatóvá, kereshetővé teszi és egy saját virtuális könyvespolc is alakítható ki ez által. Létezik mobil munkaállomás változata is, ezzel az egyes állományok könnyen konvertálhatók és nyomtathatók.

Az önellenőrző rendszere vonalkód alapján működik. Funkciói: a tartalom feltörések elleni védelem és a statisztikák, a hardver telítettség ellenőrizhetősége. Az eszköz úgy van beállítva, hogy csak a könyvtár által feltöltött tartalmak olvashatók rajta, saját tartalmakat nem lehet rá tölteni, sőt magát az eszközt sem lehet otthon feltölteni energiával, ezzel próbálják kikerülni az illegális használatot, letöltéseket. A gyártó szerint az eszköz akkumulátorának rendeltetésszerű használat esetén ki kell bírnia három hetet egy feltöltéssel. Ez használói szempontból egy negatívum, hiszen mi történik, ha mégiscsak lemerül az eszköz. Könyvtári szempontból viszont érthető a korlátozás, mivel egy drága eszközről van szó, és így próbálják meg elkerülni az esetleges lopást, nem visszavitt.

Biztonsági rendszere is van, melynek fő célja a dokumentumvédelem az elektromágneses technológia segítségével, például védelmet nyújt az illetéktelen használat vagy a lopás ellen.

2.3.1 A 3 M Cloud Library, mint könyvtár működési elve

A szolgáltatás csak könyvtári tagoknak, olvasójeggyel vehető igénybe. Ennek előnye, hogy a használónak lehetősége van interneten keresztül otthonról használni, a hátránya viszont, hogy beiratkozást csak személyesen lehet intézni.

Ha nincs eszközünk, akkor a kölcsönzés lehetősége is adott, de akár sajátot is használhatunk. Ennek pozitívuma, hogy az a használó is igénybe veheti a szolgáltatást, aki nem rendelkezik e-könyv olvasásra alkalmas eszközzel. Aki pedig rendelkezik vele, az olvashatja sajátján a kikölcsönözött tartalmakat. A kölcsönözhető eszköz a 3M saját e-könyvolvasója kereskedelmi forgalomban nem kapható.

A könyvtárban terminálon keresztül kölcsönözhetünk, az otthoni számítógépen keresztül pedig a weboldaluk segítségével. A mobil eszközökre külön alkalmazásuk van, így az azokon keresztüli kölcsönzés helyfüggetlen.



6. ábra

A 3M Cloud Library Discovery Terminalján keresztül történő e-könyvkölcsönzés folyamatábrája

A kölcsönzést lebonyolító szoftverbe több különböző rendszer, modul van beépítve. Az egyik ilyen a rádiófrekvenciás azonosító, mely segítségével védik a gyűjteményt, valamint a dokumentumok azonosítását segítik.

A másik szoftver automata dokumentumkezelő-rendszere, lényege az időtakarékosági funkció, mely segíti a dokumentumok automata kiválogatását, támogatja a dokumentumok önellenőrzését, a használók általi visszavételét és az adatok hozzárendelését a dokumentumokhoz.

A gyűjteménykialakító rendszerének a feladata, hogy azonosítja a dokumentumokat, rendszerezze és kereshetővé tegye őket, valamint tárolja a dokumentumok adatait. A könyvtár saját maga alakíthatja az állományát, címkézheti a dokumentumait RFID rendszer által.

A kölcsönző rendszer lehetővé teszi, hogy a használók részt vegyenek a kölcsönzési folyamatban: ellenőrizhetik kölcsönzéseiket, 'visszavihetik' a kölcsönzött dokumentumot.

Lényegében a felhasználó lépésről-lépésre nyomon követheti, hogy mit kell tennie. A rendszer minden dokumentumtípus vonalkódját tudja kezelni. Nemcsak e-könyveket, hanem különböző dokumentumtípusokat is, mint a cikkek, a brosrák, a kalendáriumok, a könyvek, az esettanulmányokat tartalmazó kötetek és a videók, multimédiás állományok.

A szoftver folyamatosan mikrochipre menti a tevékenységünket, az adatokat (könyvjelző, jegyzet) és a következő csatlakozás alkalmával ezek a rendelkezésünkre is állnak, teljesen függetlenül attól, hogy milyen eszközzel rendelkezünk. Így kiküszöbölhető az a probléma, hogy bizonyos hozzáadott tartalmaink nem utaztathatók a különböző szerkezetek között, ezzel megakadályozva az illegális másolást. A személyes fiókon keresztüli hozzáférés azért is előnyös még a könyvtárak számára, mert így egyszerűbbé válik a könyvvisszavétel. Az olvasónak azért jó, mert a lejárat határidőkor a tartalom törlődik a felhasználó fiókjából, így soha nem lehet késni a visszavittel és nincs késedelmi díj sem ebből kifolyólag.

A 3M Cloud Library úgy alkalmazható igazán jól a könyvtárakban, hogy együttműködik a POLARIS integrált könyvtári rendszerrel. Ez kiemelkedően fontos, hiszen maga az e-könyvkölcsönzési oldal használható és kereshető külön is, de az együttműködésnek köszönhetően a könyvtár katalógusában is megjelennek a MARC rekordok. További előnye, hogy a használó, aki csak az e-könyvek iránt érdeklődik, az használhat egy tisztán e-könyves felületet, viszont az, aki a könyvtár katalógusában böngészik, tudni fog arról, hogy hagyományos kölcsönzési lehetőségei bővültek ezzel a szolgáltatással.

A szolgáltatás a következő olvasó készülékekkel vehető igénybe: Nook, Literati Reader, Sony Reader, Kobo Reader és a 3M saját kereskedelmi forgalomban nem kapható, csak a könyvtárakon keresztül kölcsönözhető olvasója. Mint korábban említettem, okostelefonokon, táblagépeken, laptopon és asztali számítógépeken is lehet rajtuk olvasni, olyan operációs rendszereken és eszközökön, mint az iPad®, az Android™, NOOK™, Sony®, Kobo™, iPhone®, iPod touch®, Android™. Problémaként említendő, hogy több elterjedtebb eszközzel nem használható pl.: Amazon Kindle olvasói.

Az eddigiek alapján elmondható, hogy a 3M-nek komoly tapasztalata van könyvtári közegben, mégpedig a könyvtári ügyvitel, a könyvtári működés terén és így igazán erre az ágazatra szabott terméket tudnak előállítani.

2.4 Smashwords - az első független szerzői kiadó

„Ez a legjobb alkalom a történelemben, hogy író legyél.”

Mark Coker – a Smashwords alapítója

Az e-könyv terjesztők mellett most egy olyan e-könyv kiadót szeretnék röviden ismertetni, amelyik ugyan csak négy éve létezik, de hatalmas sikereket ért el és egyre jobban fókuszál a könyvtárakban való térnyerésre is.

A Smashwords a világ legnagyobb független e-könyv forgalmazó kiadója. A self-publishing⁶² egy formája, vagyis a szerzői kiadása. 2008 májusában jött létre a kaliforniai Los Gatosban, az első hét hónap alatt 140 e-könyvet tett közzé a honlapján.⁶³

Alapítója Mark Coker, aki 2005-ben kezdett el dolgozni a vállalaton. Az inspirációja személyes tapasztalaton alapszik. A feleségével közösen 2002-ben készültek el Boob Tube (a Soap Opera Novel) című regényükkel, amit több átírást követően is folyamatosan visszautasítottak a kiadók és irodalmi ügynökségek. Két év elteltével megelégtették a helyzetet és ekkor ötlött fel bennük az e-könyvek szerzői kiadásának gondolata.⁶⁴

Sikeres és kevésbé sikeres szerzők számára lehetőséget nyújt arra, hogy művüket ingyenesen feltöltsék a Smashwords-re és ezen keresztül világszerte publikálják. Bármely szerző vagy kiadó e-könyvét gyorsan, egyszerűen és ingyen teszi közzé, a világ számos táján és nyelvén, bizonyos korlátozással (pl.: a terjedelem nem haladhatja meg a 4000 karaktert). Hálózata globális kiterjedésű, 35 000 közreműködővel (szerző, kiadó, ügynökség) áll kapcsolatban. Magyarországi viszonylatban az egyik kiemelkedő partnere a Kerekes Pál által alapított Publio Kiadó.⁶⁵ Szerzők és kiadók az e-könyvük kiadásának metaadat-kezelése, marketing tevékenysége és értékesítésének ellenőrzése felett teljes mértékben rendelkezhetnek. Minden szerzőnek ingyen garantálja a következő szolgáltatásokat:

- az MS Word dokumentumban megírt kéziratot átkonvertálja kilenc különböző e-könyv formátumba (JavaScript, HTML, ePUB, PDF, LRF, PDB, RTF, Kindle, Plain Text),
- ISBN számot ad,
- a tartalom és metaadat-frissítése bármikor elérhető a szerző számára

⁶² Self-publishing-ről röviden, összefoglalóan. In: Könyvkonnektor: Az e-könyvek csodálatos világa, 2012.10.12. - URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2609> (2012.10.13)

⁶³ J.J. Colao: Book Value. In: Forbes Magazin, 2012.06.25. – URL: <http://www.forbes.com/forbes/2012/0625/entrepreneurs-mark-coker-smashwords-book-value.html> (2012.06.06.)

⁶⁴ <https://www.smashwords.com/about> (2012.10.14)

⁶⁵ <http://publio.hu/> (2013.01.01)

- központosított metaadat-kezelés,
- éves árbevételi jelentés a könyv eladásairól,
- exkluzív marketingértékesítés (pl.: Smashwords Coupon Manager).

Az e-könyvek forgalmazása a partnerkapcsolatain, a kiskereskedéseken keresztül valósulnak meg. Partnerei többek közt találhatjuk a következőket: Apple (Apple iBookstore), Barnes & Noble, Sony (Sony Reader Store), Kobo, Baker & Taylor (Blio eReading Application, Axis360 Digital Media Library Platform).

A szakma szempontjából kiemelendő, hogy folyamatosan azon dolgoznak, milyen elvek szerint valósuljon meg a könyvtárak támogatása és az azokkal való együttműködés. Több mint 100 000 e-könyvet szeretnének elérhetővé tenni a világ valamennyi könyvtárában. A Smashwords jelenleg Baker & Taylor Axis360 platformja révén forgalmazza a könyvtárak számára is elérhető e- könyveket.⁶⁶ Jövőbeli potenciális partnere a 3M Cloud Library, valamint más vezető tartalomszolgáltatók. Igyekszik megállapodni a Califa konzorciummal, amihez 220 kaliforniai közkönyvtár tartozik. Célja egy olyan aggregációs szolgáltatást létrehozni, mint a Douglas County Libraries (DCL) modell.⁶⁷ A Colorado székhelyű Douglas Megyei Könyvtárak konzorciuma 2011-ben egy innovatív e-könyv kölcsönzési modell hozott létre. Az üzleti modell keretében lehetővé vált, hogy a könyvtárak tényleges tulajdonjogot képezzenek e- könyvek felett, és így a hozzáférés nem egy harmadik félen keresztül történik. A könyvtár saját szerverén vannak a tartalmak, amiket különböző kiadók oldalán, szoftverén keresztül betöltenek az ő szerverükre.

Jamie LaRue, a Douglas Megyei Könyvtárak igazgatója, így nyilatkozott:

„Mi közvetlenül a kiadókkal dolgozunk, és így ezzel a fenntartható üzleti modellel a könyvkiadások és a könyvtárak élén is állunk, ami a jövőt is képezi számunkra, a könyvtárak számára.”⁶⁸

A DCL konkrét példa arra, hogy a mai digitális korban könyvtárakra továbbra is szükség van. Ennek megfelelően beszerezik, szolgáltatják az e-könyveket és az állományvédelemről is gondoskodnak.

⁶⁶ PR N. Baker & Taylor to Offer Smashwords ebooks in Blio eReading Application and Axis360 Digital Media Library Platform. - PR Newswire US, 2012. 03.02. - Elérhető: Newspaper Source Plus. – URL: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bwh&AN=201203020907PR.NEWS.USPR.CL63492&lang=hu&site=ehost-live> (2013.01.01)

⁶⁷ Smashwords launches library direct for ebooks. (2012). In: Library Journal, 137 (14), 20. – URL: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=79786387&lang=hu&site=ehost-live> (2013.01.01)

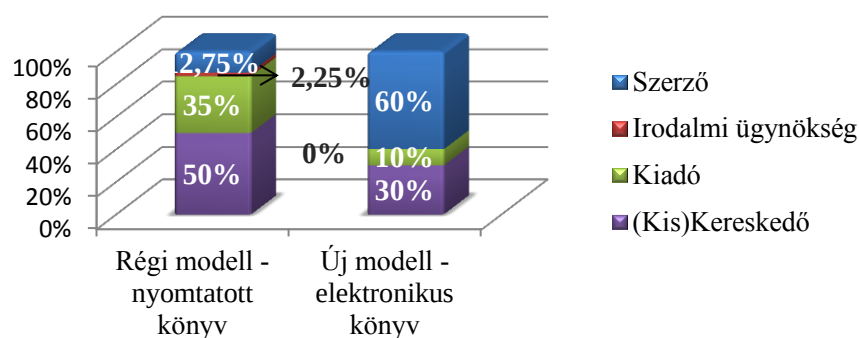
⁶⁸ Kelley M, Warburton..FN. Michelle B, Lee. Douglas County Libraries Buys Own E-content. Library Journal [serial online]. November 15, 2011: 136(19):13-11. Elérhető: Academic Search Complete. - URL: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=67514579&lang=hu&site=ehost-live> (2013.01.04.) ; eBooks: a New Paradigm in Douglas County, or a New Twist on the Past? .- In: Library Journal, 2012. 05.09. – URL: <http://lj.libraryjournal.com/2012/05/webcasts/tech-webcasts/ebooks-a-new-paradigm-in-douglas-county-or-a-new-twist-on-the-past/> (2013.01.04.)

A Smashwords jelenleg még nem szerződött a Califával, de remélhetőleg a megállapodás még az idei évben bekövetkezik. A 2012-es adatok alapján több mint 58 000 szerző, kiadó 190 500 e-könyve érhető el az oldalán, néhány közülük ingyenes, így ez az üzlet újabb tartalommal bővítené a könyvtárak e-könyv állományát.

A szabadon letölthető könyvek kínálata egy külön kategóriának számít, itt a szerző feltölti a könyvét és nincs más célja, mint az, hogy az általa összegyűjtött, megírt, és rendszerezett tartalmat megismertesse, közkinccsé tegye.⁶⁹ A kezdőlapon különböző szempontok szerint lehet csoportosítani az e-könyveket: az árak, a szöveghosszúság és a 'legek' (pl.: legtöbbet letöltött) szerint. Részletes keresésre nincs lehetőség, csak egyszerű tárgyszavas keresésre. Azonban további kategorizálások figyelhetők meg az oldalon, mint a témák, a szerzők, az irodalmi ügynökségek, a kiadók és a Smashwords top 100 szerinti csoportosítása.

A Smashwords állományában jelen vannak regények, kisjátékfilmek, verseskötetek, memoárok, monográfiák, tudományos művek, kutatási jelentések, esszék és egyéb műfajú írások.

Az e-könyvek többféle eszközön olvashatóak: iPhone, iPod Touch, Amazon Kindle, Sony Reader, Barnes & Noble Nook vagy egyéb e-olvasó eszközök.



7. ábra

A hagyományos papíralapú és az elektronikus könyv publikálásnak üzleti modellje⁷⁰

Ahogy az 7. ábra is mutatja, a Smashwords szemlélete jóval kedvezőbb feltételeket jelent a szerzők számára az elektronikus-könyvkiadással, mint a hagyományos papíralapú-könyvkiadással. Egy eladott e-könyv után a szerző 60%-os jutalékban részesül, míg a

⁶⁹ Szöveg lerakat vagy virágzó text-kultúra? In: Könyvkonktor: Az e-könyvek csodálatos világa, 2012.02.16. - URL: <http://konyvkonktor.hu/?p=1677> (2012.10.22.)

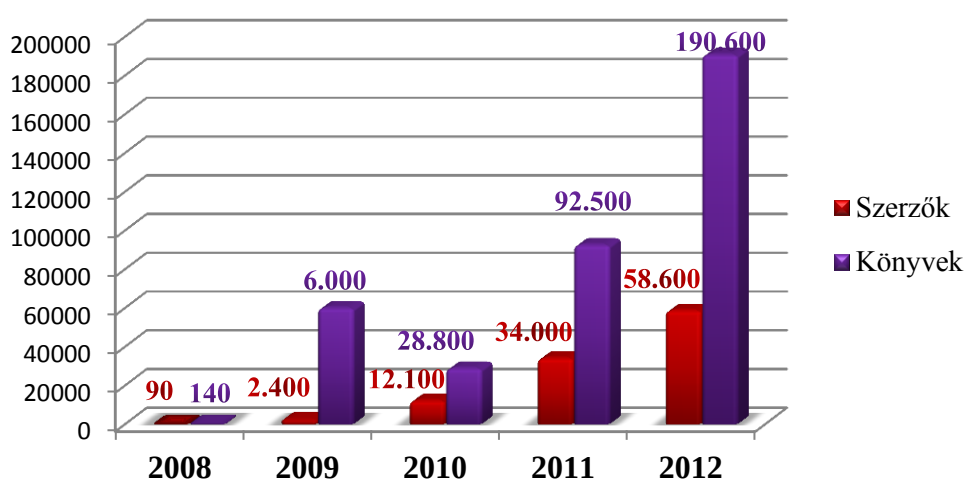
⁷⁰ J.J. Colao: Book Value. In: Forbes Magazin, 2012.06.25. - URL: <http://www.forbes.com/forbes/2012/0625/entrepreneurs-mark-coker-smashwords-book-value.html> (2012.06.06.)

hagyományosnál mindössze 12,75% illeti. Fontos tényező, hogy az e-könyveket az átlagnál alacsonyabb áron értékesítik, így könnyebben elérhetőek az olvasók számára.

Lényeges szempont, hogy akár néhány nap alatt lehetőség van publikálni egy e-könyvet, szemben a papíralapú könyvvel, aminek a kiadása hónapokba, akár évekbe is telhet. M. Coker célja, hogy minél gyorsabbá tegye ezt a folyamatot és akár otthonról is meg tudjuk jelentetni a kéziratunkat.⁷¹

A napi átlag e-könyv feltöltések száma 65-70 darab a világ minden tájáról.⁷² Mark Coker így emelte ki az elmúlt évek eredményeit: négy éve, az induláskor az amerikai könyvek teljes piaci forgalmának 1% volt e-könyv, míg már ez a szám 30%-ra nőtt.

ábra



8. ábra

*A Smashwords szerzőinek és könyveinek számának növekedése
2008-2012 között⁷³*

A fenti (8.) ábra a Smashwords 2012. évi beszámolójának, összesítőjének a statisztikai adatait mutatja. Ezen belül is a 2008-2012 közötti e-könyv állományának gyarapodását és szerzők számának alakulását.

Mindkét esetben folyamatos növekedés figyelhető meg, az idei évet 190 600 könyvvel zárták, a 2011-es évben kevesebb, mint fele volt ez a szám (92 500), míg a Smashwords indulásának évében, 2008-ban csak 140 könyv volt elérhető a platformján. Ez az jelenti, hogy négy év alatt 1361-szeresére nőtt a katalógusa állománya. A szerzők, kiadók és irodalmi ügynökségek tekintetében nem ilyen jelentős a számok emelkedése, de az biztos, hogy a

⁷¹ J.J. Colao: Book Value. In: Forbes Magazin, 2012.06.25. - URL: <http://www.forbes.com/forbes/2012/0625/entrepreneurs-mark-coker-smashwords-book-value.html> (2012.06.06.)

⁷² A Smashwords és a magánkiadás. In: E-könyves infotár, 2012.08.13. - URL: <http://ki.oszk.hu/ekonyvek/a-smashwords-es-a-magankiadas/> (2012.10.11)

⁷³ Smaswords Year in Review 2012- The Power in Publishing is Shifting to Author. – In: The official blog of Smashwords, 2012.12.31. – URL: <http://blog.smashwords.com/> (2013.01.01)

2012-es évet sikeresen zárta, 58 600 támogatóval. A 2008-as 90 főhöz képest több mint 651-szeresére nőtt ez a szám. Úgy gondolom, hogy a statisztikai eredmények és a leírtak alapján jól látható, követhető az e-könyvek folyamatos, mondhatni rohamos gyarapodása, mely egyre inkább kiterjed a könyvtárakra is.

A Smashwords sikertörténetének ismertetését azért választottam, mert csak egy néhány éve piacon lévő független kiadó 'versenyre kelt' a legnagyobb kiadóval, terjesztővel, az Amazonnal és eredményeivel felküzdötte magát a legnagyobbak közé. A Smashwords a haszon mellett a vállalkozás célkitűzésének tekinti a szerzők érdekeinek képviselését is. Bár lépéseket már tettek a könyvtárakba való megjelenésre, ám még ezen a területen további erőforrásokra van szükség.

3. Könyvtárak

3.1 CLEVNET könyvtári együttműködés

A CLEVNET konzorcium 38 könyvtári rendszert foglalt magába, amelyek Ohio észak-keleti részének 11 városában helyezkednek el. A konzorcium lehetővé teszi minden résztvevő könyvtár és azok felhasználói számára a hatalmas gyűjteményhez (15699) való hozzáférést. Exkluzív online forrás leírással és gazdag, letölthető média gyűjteménnyel rendelkezik.

Állományában e-könyvek, hangoskönyvek, videók és zenék is találhatóak, amelyeket az OverDrive-on által szolgáltatnak, így a formátumok, eszközök és nyelvek tekintetében az előzőekben leírtak valósulnak meg itt is. (lásd: 18. oldal)

A CLEVNET oldalán számos szempont alapján lehet keresni a katalógusában. Bejelentkezés nélkül is lehetőségünk van egyszerű keresésre (névre, címre, tárgyszóra), de ha pontosabb találatokat szeretnénk bővítetni is, ahol címre, szerzőre, kiadóra, formátumra, tárgyszóra, nyelvre, kiadóra és díjazásokra kereshetünk. Ezen kívül három kollekcióra lehet szűkíteni a keresést: könyvtári gyűjteményre, az elérhető e-könyvekre és további könyvekre.

A főoldalra lépve 2-2 csoportosításban (szépirodalom, tudományosirodalom) láthatjuk az e-könyveket és hangoskönyveket téma és műfajok szerint, majd egy-egy oszlopban a zenéket és videókat szintén műfajok szerint csoportosítva. Az oldalon különböző 'top' 10-es listák is vannak (pl.: a legújabbak, a legtöbbet kölcsönzöttek).

Minden tagkönyvtár szolgáltatását és az e-könyv kölcsönzést is az egy un. Graeter olvasójegy segítségével lehet igénybe venni. Az online felhasználói felületünkhöz való hozzáféréshez is kéri az olvasójegy számát és az olvasó nevét. A bejelentkezést követően „Az 'Én CLEVNET-em' alatt lehet megnézni a felhasználó eddigi –és jelenlegi kölcsönzéseit, előjegyzéseit stb. A 'Felfedezés' fül pedig arra szolgál, hogyha az olvasó nem tudja, hogy konkrétan mit szeretne, akkor külön kategóriákban lehet keresni a katalógusában, mint az ajánlások, az utolsó letöltések, a bestsellerek, a díjazottak és az új beszerzések.

Az olvasójeggyel rendelkező a CLEVNET profil oldalán keresztül a konzorciumi tagkönyvtárainak közel 10 milliós e-könyv állományából kölcsönözhet. Egyszerre 20 tételt lehet kölcsönözni, ennek ideje tételtől függően változhat (pl.: ha sokan jegyeznek elő egy e-könyvet, akkor arra rövidebb a kölcsönzési idő). Az e-könyveket 'vissza lehet vinni' ha azt a kölcsönzési idő lejárt előtt elolvassuk.

Ha a felhasználó még nem töltötte le a tartalmat, hanem csak a 'polcára tette' és nem szeretné kikölcsönözni módjában áll vissza tenni az elérhető e-könyvek közé. Hosszabbításra nincs lehetőség, csak újra kölcsönzésre, miután lejárt a kölcsönzési időnk és ismét elérhetővé válik

az adott e-tartalom. A használok, a fiókjukon belül készíthetnek saját könyvlistát maximum 999 tétellel. Az e-könyvekre elő is lehet jegyezni. Ha az előjegyzett e-könyv elérhetővé válik, az olvasó kap róla egy értesítő e-mait, hogy 2 napon belül kölcsönözze ki az e-könyvet, ellenben az előjegyzési listán szereplő következő felhasználónak válik elérhetővé a tartalom.⁷⁴ Az előjegyzéssel kapcsolatos gyakorlati tapasztalatiról interjúalanyom Hajnal Ward Judit, így tett említést. „*Heteket, sőt hónapokat is várok egy-egy könyvre, pedig csak akkor jegyzem elő, ha nem kétszámjegyű a lista. De többnyire szórakoztató olvasmányokról lévén szó, igazából az nem zavar.*”⁷⁵ Judit tapasztalatai alapján, tehát elmondható, hogy a kölcsönzési idő csökkentése, az előjegyzések számának növekedése sem elég, hogy ne keljen egy-egy könyvre heteket, hónapokat várni.

Ez a modell alátámasztja azt a hipotézisem, miszerint az e-könyv kölcsönző szolgáltatásnak a könyvtárakban van a helye. Hisz e-könyvek népszerűségét és a kölcsönzési szolgáltatás szükségességét bizonyítja, és azt eredményezi, hogy van még mit fejleszteni kölcsönzési modelleken.

⁷⁴ <http://www.clevnet.org/newcatalog.php> (2013.01.06)

⁷⁵ Interjú Hajnal Ward Judittal készítette: Szalacsi Alexandra. – Pécs, 2012.11.20.

3.2 New York Public Library (NYPL)

A New York-i Közkönyvtár e-könyv kölcsönzésének a bemutatását azért választottam, mert személyes tapasztalataim is ide köthetőek, valamint az egyik olyan közkönyvtár, amely nem elégszik meg az e-könyv kölcsönzés eddigi formáival. Egyre több felhő alapú terjesztő nyújt még kifinomultabb e-könyv szolgáltatást a könyvtáraknak és ezen keresztül az olvasóknak is. A könyvtár vezetői folyamatosan arra törekednek, hogy az új szerződéseket kössenek, további partnereket keressenek.

Nemcsak egy, hanem több terjesztő e-könyveit is szolgáltatja. Közülük néhány nem az 'egész világ' lefedettségére koncentrál - OverDrive -, hanem csak egy-egy területre (állam, város) vagy célcsoportra (diákokra).⁷⁶ A New York Public Library e-könyves partnerei között mindegyik típust megtaláljuk: OverDrive, 3M Cloud Library, TumbleBooks, Bookflix és a Google Books. Az OverDrive-ot és a 3M Cloud Library-t már bemutatam, a többit pedig a következőkben, egy-egy mondatban röviden ismertetem.

A TumbleBooks online előfizetés ellenében kínál a könyvtárak számára e-könyveket, hangoskönyveket, képregényeket, oktatási segédanyagokat, videókat. Célcsoportja az általános,-közép -és főiskolás korosztály. A tartalmakhoz – olvasójegy ellenében – ad hozzáférést bármikor, bárhol és bármilyen eszközön, amelyik internet kapcsolattal rendelkezik. A TumbleBookCloud sajátossága, hogy az e-könyveket testre lehet szabni: beállítható a szövegméret; a vonalvastagság; a térköz; a betűstílus,- színe,- méret és még a háttér is. Plusz, az olvasó kiemelheti a könyv egyes részeit és jegyzetelhet is a szöveg mellé.⁷⁷

A Bookflix a Scholastic vállalat fejlesztése, online kiadója. A TumbleBookshoz hasonlóan az iskolások és oktatók csoportjára fókuszál, egyaránt szolgáltat szép -és szakirodalmat. Célja, a diákok írás -és olvasástudásának fejlesztése online interaktív felületen keresztül.⁷⁸

Google által digitalizál NYPL gyűjteményhez (32 000 tétel) 2007 szeptembere óta lehet hozzáférni teljes szöveggel. A NYPL állományában lévő 1923-as év előtt írt, szerzői jogvédelem alatt nem álló könyvek és időszaki kiadványok digitalizált változatát teszi elérhetővé e-könyv formában a Google Books-on. A gyűjteményen belül lehet szerzőre,

⁷⁶ Kerekes Pál: Kiadók és könyvtárak: egymásra találnak, de szerelemről még nincs szó. – In: Könyvkonnektor, 2012. 11.08. - URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2703> (2012.11.10)

⁷⁷ TumbleBookCloud weboldala: <http://www.tumblebookcloud.com/About.aspx> (2013.01.07.)

⁷⁸ <http://emea.scholastic.com/bookflix> (2013.01.07)

címre, tárgyszóra, ISBN-re, folyóirat címre, műfajra, évszámra/időintervallumra és nyelvre keresni. A találatokat e szempontok mentén tovább lehet szűkíteni.⁷⁹

David Kodiak Breeckner, doktori képzésben résztvevő hallgató az e-könyv használati szokásairól és a Google Books-ról a következőket mondta:

„Régészeti PhD képzésben hallgató tanulóként, a kutatásaimhoz ritkán használok e-könyvet, mert kevés ezzel a témával kapcsolatos művet digitalizálnak. Mindössze néhány alkalommal olvastam e-formában, de akkor leggyakrabban a Google Books-on.”⁸⁰

Az idézett szöveg és a Google 'nagysága' lévén lehet, hogy érdemes lenne több szót ejtenem a Google Könyvekről, de ezt már a BA szakdolgozatomban megtettem, így erre most nem vállalkozom.⁸¹

A kutatásom szempontjából azonban fontos, hogy bemutassam az e-könyv kölcsönzés mikéntjét a NYPL-ben. Széles e-könyv kínálata a legtöbb formátumban és eszközön könnyen olvasható:

- Amazon Kindle: PDF, EPUB, MOBI
- Apple iPad, iPhone, iPod Touch: PDF, EPUB
- Android telefonokon és táblagépeken: PDF
- Nook/Nook Simple Touch: PDF
- Nook Color/Tablet/HD/HD+: PDF
- Sony Reader: PDF, EPUB
- Windows 8: PDF
- e-könyvek és alkalmazások gyerekeknek, tiniknek: PDF⁸²

Az e-könyvekhez mi még sem tudunk hozzáférni, mert csak az olvasójeggyel rendelkező new yorki lakosok tudják használni ezt a szolgáltatást. Megállapítható, hogy könyvtárakként változó, de kölcsönzési és az előjegyzési idő általában kevesebb, körülbelül a fele az e-tartalmak esetében, mint a nyomtatottéban. A kölcsönzési idő nem fix, tételtől függően változhat. A letölthető tételszám viszont több, a New York-i Közkönyvtár esetében például egyszerre 12 e-könyvet lehet kikölcsönözni, ami kettővel több, mint a hazai könyvtárakban előírt szám.

⁷⁹ http://catalog.nypl.org/screens/help_googlebooks_about.html (2013.01.07)

⁸⁰ Interjú David Kodiak Breeckner-el. Készítette: Szalacsi Alexandra. - Pécs, 2012.11.11.

⁸¹ Szalacsi Alexandra: Az e-könyvek múltja, jelene és jövője. – Pécs: PTE FEEK, 2010. – pp. 34-37.

⁸² <http://www.nypl.org/ask-nypl/ebookcentral> (2013.01.07)

Böngészés közben készíthetünk egy e-könyv listát is maximum 12 könyvvel, de ha 30 percen belül nem kölcsönözzük ki, akkor automatikusan láthatóvá válik más felhasználók számára is az e-könyv. Hosszabbításra nincs lehetőség, csak újra kölcsönzésre. Előjegyezni egyszerre összesen 15 könyvet lehet egyszerre és ha valamelyik 'szabaddá válik' akkor arról, a legkorábban előjegyzett olvasó e-mailben értesül. Az előjegyzett e-könyvet 3 napig lehet kikölcsönözni különben a következő előjegyzett olvasónak válik elérhetővé.

Az OverDrive és a 3M is a partnerségéből adódóan, hangoskönyvek, zenék, video fájlok; a Digitális Képgalériáján keresztül 700 000 tételből álló képgyűjtemény (pl.: kéziratok, történeti térképek, ritka nyomtatványok), valamint a Freegal Music-on keresztül mp3 zenék is elérhetőek a könyvtárak számára.⁸³ Az weboldalon tudunk egyszerűen és részletesen is keresni. Az előbbinél kereshetünk az egész weboldalon vagy csak a katalógusban kulcsszóra, tárgyra, címre, sorozatra, tárgyra, címkére, kollekcóra és használatra. A részletes keresésnél a felsoroltak mellett még földrajzi helyre, azonosítóra (ISBN), műfajra, díjakra és kiadóra is kereshetünk. A találatot tovább lehet szűkíteni nyelv, hozzáférhetőség, tartalom, év/évszázad, célközönség és a szerint, hogy melyik fiókkönyvtárban található meg. Számtalan keresési opció áll a rendelkezésünkre.

A NYPL részéről pozitív példaként szolgál, hogy szinte napi rendszerességgel tart e-könyvekkel kapcsolatos programokat, eseményeket, különböző e-könyves problémák köré szervezve, minden célcsoportoknak, a gyerekektől az idősekig. Eseménynaptárra, már egészen a nyár közepéig betelt és online elérhető.⁸⁴

A 2012 júniusa óta Brooklyn-i Közkönyvtár mellett a New York-i Közkönyvtár az, ahol egy kísérleti projekt keretében egy évig kölcsönözhetőek és megvásárolhatóak a Penguin Group e-könyvei az 3M Cloud Libraryn keresztül. Ha a projekt sikeresnek bizonyul, akkor az USA több könyvtára számára is kínál majd e-tartalmakat a 3M-en keresztül. Katalógusa több mint 28 000 címet tartalmaz, amelyek hiánytalanul megjelennek és kölcsönözhetőek a könyvtár rendszerében a rendszerben. Az új kiadványok csak hat hónapon belül kerülnek a könyvtárak kínálatában, de a hagyományos könyv útja a könyvtárba is körülbelül ennyi időt ölel fel. A könyvek azonos áron kerülnek a könyvtár birtokába, mint a kereskedelmi forgalom darabjai.⁸⁵

⁸³ NYPL hivatalos honlapja. – URL: <http://www.nypl.org/ebooks> (2013.01.07)

⁸⁴ <http://www.nypl.org/events/calendar?keyword=ebooks&page=2> (2013.01.07)

⁸⁵ Penguin Group (USA) Launches Library Lending Pilot Program. – In: New York Public Library, 2012.06.21. – URL: <http://www.nypl.org/press/press-release/2012/06/21/penguin-group-usa-launches-library-lending-pilot-program> (2013.01.08); Kerekes Pál: Kiadók és könyvtárak: egymásra találnak, de szerelemről még nincs szó. – In: Könyvkonnektor, 2012. 11.08. – URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2703> (2012. 12.03)

A New York Public Library egy kiemelkedő példa arra, hogy a könyvtáraknak, miként lenne célszerű az e-könyvhöz viszonyulni, az e-könyvkölcsönzés folyamatát bevezetni.

3.3 Baltimore County Public Library (BCPL)

A Maryland állambeli Baltimore Megye Közkönyvtára 1948 óta szolgálja a város közösségét. Towson városában alapították, az egész államokban elismert könyvtári rendszer, amely 18 fiókkönyvtárral működik. Megközelítőleg fél millió regisztrált felhasználóval rendelkezik, a kölcsönzések száma pedig évente meghaladja a tíz milliót. Amerika egyik legjobban működő könyvtári rendszere, ahogy magukról mondják:

„Az a hely, ami felhatalmaz, inspirál, informál és sikeressé tesz.”

A BCPL, mint könyvtári rendszer kiválasztásánál az a szempont érvényesült, hogy a 3M Cloud Library a Polaris Könyvtári Rendszerrel⁸⁶ együttműködve dolgozta ki azt a koncepciót, amivel az e-könyvek keresésére az integrált könyvtári rendszer működik. A BCPL oldalán egyszerűen, kényelmesen lehet böngészni és kölcsönözni a papíralapú és az elektronikus könyveket is egy felületen. A könyvtárosok munkáját is egyszerűsíti, mert a 3M-en keresztül újonnan vásárolt példányok adatit és a MARC leírásokat nem kell kézzel bevinni a nyilvántartásba, hanem automatikusan bekerülnek a könyvtári rendszerbe. Minden könyvtár nyomon tudja követni a digitális tartalmak forgalmát is és így teljes képet kapnak a könyvtári szolgáltatások használatáról. Az e-könyvek kölcsönzését csak regisztrált felhasználók vehetik igénybe a felhasználó nevük és az olvasójegy kódjuk segítségével. Az e-könyveket a következő szabályok szerint lehet kölcsönözni:

- Egyszerre csak hat könyvet lehet kikölcsönözni, 3 hétig.
- Egyszerre csak hat könyvet lehet előjegyezni.
- Ha az előjegyzett könyv kölcsönözhetővé válik, arról e-mail-ben értesítik a használót. Az e-mail értesítést követő 3 napban tudja letölteni az e-könyvet.
- Nem kell vissza vinni az e-könyvet, amikor lejár a kölcsönzési idő, mert az automatikusan törlődik a rendszerből, eszközről.
- A kölcsönzési idő lejártá előtt, a felhasználó a könyvtári fiókjában be tudja állítani, hogy előbb 'visszavigye' az e-könyvet, de csak az Android vagy iOS alkalmazás esetében működik. A személyi számítógépek (PC) nem támogatják ezt a funkciót, szolgáltatást.
- Nem rendelkeznek tartalék, plusz példányokkal, csak azok elérhetőek, amik fel vannak tüntetve a rendszerben, az oldalon.

⁸⁶ Itt olvashat bővebben a Polaris Könyvtári Rendszerről. - URL: <http://www.polarislibrary.com/about-us/about-us.html> (2013.01.04)

A BCPL hátrányként véleményezem, hogy az állománya némiképp szűkebb, mint a több partnerrel kapcsolatban állóknak. Előnyének tartom, hogy nem von be harmadik felet (terjesztő) a szolgáltatásba, ezáltal egyszerűbbé és költségkímélőbbé válik az e-könyv használat. A helyben alkalmazott gyakorlat jobban igazodik a lakosság igényeihez. Ezzel a könyvtári modellel, új eszközöket felhasználva törekszik az e-könyv olvasók és használók bázisának szélesítésére.

4. Összefoglalás

„A könyv fejlődése mindig tükrözte, naplója volt az emberiség fejlődésének; ami találmányt a korok felvetettek, ami természeti erőt az ember irányítani tanult, a könyv igyekezett a maga céljára hasznosítani. Ki tudja, milyen találmányokkal jön a jövő s milyen lesz a jövő könyve? Csak annyi bizonyos, hogy akkor is az ezerarcú élet, az emberiség haladásának tükröje lesz.”⁸⁷

Fitz József, az OSZK egykori főigazgatója

Dolgozatom során elemeztem az Amerikai Egyesült Államok jellemző, piacvezető e-könyv terjesztő szolgáltatásait a honlapok alapján. Sort kerítettem néhány jelentős amerikai könyvtár e-könyv kölcsönzési és használati szokásainak áttekintésére. Ismertettem a legfrissebb USA-beli kutatási eredményeket és a téma kapcsán három interjúalanyom válaszait építettem be munkámba. Az amerikai könyves szakmát ismerők, valamint egy PhD képzésben résztvevő hallgató aktuális véleményét is figyelembe vettem.

Igyekeztem a legfrissebb kutatási eredményeket összegyűjteni, elemezni, gyakorlati és szakmai kérdéseket alaposan áttekinteni. Megállapítható, hogy az USA-ban az e-könyv megjelenése robbanásszerű változást indított el a szakmában és ez nagyban befolyásolta a nyomtatott könyvek forgalmát, megváltoztatta az olvasói szokásokat. Az e-könyv rövid idő alatt vetélytársa lett a nyomtatott könyvnek, bizonyos könyvkereskedők eladási listáin már át is vette a vezető szerepet. Ez a tendencia álláspontom szerint még erősödni fog, vagyis még többen fogják használni és kölcsönözni az e-könyveket. Az általam közölt és összeállított statisztikák ezt a trendet támasztják alá.

A vonatkozó nyomtatott és online szakirodalom száma folyamatos növekszik, és a téma egyre újabb kérdéseket vet fel. Ennek nyomán, az e-könyv jelenséggel egyre több fórum foglalkozik (pl.: konferenciák, szimpóziumok, blogok). Kiemelkedő szerep hárul az elektronikus sajtóra, médiára. Ezt a lehetőséget maximálisan ki kell használniuk az e-könyv kiadóknak, terjesztőknek, szerzőknek, valamint a könyvtáraknak is.

A könyvtárak szerepe az e-könyv kölcsönzés és használat szempontjából kiemelkedő jelentőségű. A bibliotékáknak az e-könyv használat terén fokozott szerepvállalást szükséges tanúsítaniuk, de ugyanakkor egyensúlyra kell törekedniük a két terület között. Megfelelő stratégiával, marketinggel, pénzügyi háttérrel, technikai és személyi feltételek biztosításával arra kell összpontosítaniuk, hogy helyzetüket stabilizálják. Azt viszont nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a választás joga az olvasót, a használót illeti meg.

⁸⁷ Fitz József: A könyv története. - Budapest: Magyar Szemle Társaság, 1930. - 79. p.

Irodalomjegyzék

- 3M Cloud Library Continues to Build Content Offerings. Business Wire (English) [serial online]. 5:Available from: Regional Business News. – URL:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bwh&AN=bizwire.c42043723&lang=hu&site=ehost-live> (2013.01.01.)
- 3M Cloud Library. Case Studies & Whitepapers. – URL:
http://solutions.3m.com/wps/portal/3M/en_EU/Library_Systems/Library_System/Resources/CaseStudies_Whitepapers/# (2012.11.21.)
- American Library Association weboldala. – URL:
http://www.ala.org/research/plftas/2011_2012 (2012.12.19)
- American Library Association hivatalos weboldala: Ebooks Map. -
URL: http://www.ala.org/research/plftas/2011_2012/ebooksmap (2012.10.05.)
- Andi Sporkin: Publishing industry has strong January revenue growth : In print books and ebooks for all audiences, 2012. márc. – URL:
<http://publishers.org/press/62/>(2012.11.30.)
- Barnes & Noble hivatalos weboldala: <http://www.barnesandnoble.com/> (2012.11.22.)
- Baverstock A. Self-publish and be damned!. Bookseller [serial online]. October 28, 2011; (5502): 20-24. Available from: Library, Information Science & Technology. – URL:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=lxh&AN=67423637&lang=hu&site=ehost-live> (2013.01.01.)
- Beverly Goldberg: ALA Releases “Ebook Business Models for Public Libraries”. – In: American Libraries Magazin: The Magazin of the American Library of Association, 2012.08.08. – URL: <http://americanlibrariesmagazine.org/e-content/ala-releases-ebook-business-models-public-libraries> (2012.04.20.)
- Beverly Goldberg: This Just In: ALA Decries Hachette’s 104% Library Ebook Price Increase (Corrected). – In: American Libraries Magazin: The Magazin of the American Library of Association, 2012.09.14. – URL: <http://americanlibrariesmagazine.org/e-content/just-ala-decries-hachette-s-220-library-ebook-price-increase> (2012.09.17.)
- Brooklyn Public Library. – URL: <http://ebook.3m.com/library/bpl/> (2012.11.21.)
- Christian Davenport: As demand for e-books soars, libraries struggle to stock their virtual shelves.- In: The Washington Post, 2012.01.15. – URL:
http://www.washingtonpost.com/local/as-demand-for-e-books-soars-libraries-struggle-to-stock-their-virtual-shelves/2012/01/13/gIAkIOXzP_story.html (2012.08.23)

- Dan Stasiewski: A statement on the Publishers Association's position on eBook lending.- In: Overdrive, 2010. 10. 22. – URL: <http://overdriveblogs.com/distribution/2010/10/22/a-statement-on-the-publishers-associations-position-on-ebook-lending/> (2012.05.10)
- David A. Bell: Don't deny the change. Direct it wisely. In: The Bookless Library, 2012. 07.12. URL: <http://www.tnr.com/article/books-and-arts/magazine/david-bell-future-bookless-library?page=0,0> (2012.08.23)
- David Rapp: 3M The Launch Library Ebook Lending Service at ALA Conference. – URL: http://www.libraryjournal.com/lj/home/890729-264/3m_to_launch_library_ebook.html.csp (2012.11.21.)
- Duggan M, Rainie L, Pew Internet & American Life P. E-book Reading Jumps; Print Book Reading Declines. Pew Internet & American Life Project, 2012. 21.27. - Teljes szöveggel elérhető: http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/PIP_Reading%20and%20ebooks_12.27.pdf (2013.01.04);
- E-books make their mark. – In: USA Today. - URL: <http://www.usatoday.com/life/books/news/story/2012-01-09/ebookssales-surge/52458672/1> (2012.12.10)
- E-könyves infotár: Az Egyesülés az e-könyvekért alapidokumentuma, 2012.07.11. – URL: <http://ki.oszk.hu/ekonyvek/egyesules-az-e-konyvekert/> (2012.07.15)
- Fehér Adrienn - Katona-Kovács Szimonetta - dr. Sassiné Riffer Zsuzsanna: E-könyvek a nagyvilágból. A kilenc legnépszerűbb angol nyelvű e-könyvárúház. Kossuth Kiadó. – URL: <http://www.multimedialpaza.com/ekonyvek/adatlap/1479>
- Fitz József: A könyv története. - Budapest: Magyar Szemle Társaság, 1930. - 79. p
- Gary Price: OverDrive Releases Usage Statistics For First Eight Months of 2012. - In: Infodocket: <http://www.infodocket.com/2012/09/24/overdrive-releases-library-usage-statistics-for-first-8-months-of-2012/> (2012.11.22)
- Gary Price: OverDrive Releases Usage Statistics For First Eight Months of 2012. - In: Infodocket: <http://www.infodocket.com/2012/09/24/overdrive-releases-library-usage-statistics-for-first-8-months-of-2012/> (2012.11.22)
- Gutenberg Projekt hivatalos weboldala. – URL: <http://www.gutenberg.org/> (2012.11.20.)
- Hajnal Ward Judit: Piszkos Fred a retinakijelzőn. Elektronikus könyvek az amerikai könyvtárakban. - Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2012. (21. évf.) 10. sz. 14-25. pp
- Harlequin weboldala. – URL: <http://ebooks.eharlequin.com/F9807856-6042-4B4F-BCDD-B7AA14E45198/10/141/en/Default.htm> (2012.11.22.)

- Harlequin weboldala: <http://ebooks.eharlequin.com/F9807856-6042-4B4F-BCDD-B7AA14E45198/10/141/en/Default.htm> (2012.11.22.)
- Hoffman, Judy, John Carlo Bertot, and Denise M. Davis. Libraries Connect Communities: Public Library Funding & Technology Access Study 2011-2012. - Digital supplement of American Libraries magazine, June 2012. -
URL: http://www.ala.org/research/plftas/2011_2012/ebooksmap (2012.10.11)
- Independent Publisher Group, IPG. – URL: <http://www.ipgbook.com/> (2012.11.21.)
- Interjú David Kodiak Breeckner-el. Készítette: Szalacsi Alexandra. - Pécs, 2012.11.11.
- Interjú Hajnal Ward Judittal. Készítette: Szalacsi Alexandra. - Pécs, 2012.11.20.
- Interjú Terry L. Weech-el. Készítette: Szalacsi Alexandra. - Pécs, 2012.11.06.
- J.J. Colao: Book Value. In: Forbes Magazin, 2012.06.25. - URL: <http://www.forbes.com/forbes/2012/0625/entrepreneurs-mark-coker-smashwords-book-value.html> (2012.06.06.)
- J.J. Colao: Book Value. In: Forbes Magazin, 2012.06.25. - URL: <http://www.forbes.com/forbes/2012/0625/entrepreneurs-mark-coker-smashwords-book-value.html> (2012.06.06.)
- J.J. Colao: Book Value. In: Forbes Magazin, 2012.06.25. Online version: <http://www.forbes.com/forbes/2012/0625/entrepreneurs-mark-coker-smashwords-book-value.html> (2012.06.06.)
- Jeremy Greenfield: Bilbary Takes Next Steps in Turning Libraries Into Sales Channels. – In: Digital Book World, 2012.08.23. -
URL: <http://www.digitalbookworld.com/2012/bilbary-takes-next-steps-in-turning-libraries-into-sales-channels/> (2012. 09.12)
- John Guagliardo: Word Public Library Nears 3 Million Titles.- In: The World Library Book Beat Blog. - August 8, 2012., Volume 2, Number 8. – URL: <http://www.netlibrary.net/Blog/Default.aspx> (2012.12.21.)
- Kathryn Zickuhr, Lee Rainie, Kristen Purcell, Mary Madden and Joanna Brenner: Libraries, patrons, and e-books. – In: Pew Internet & American Life Project. – 2012.06.22. –
URL: <http://libraries.pewinternet.org/2012/06/22/libraries-patrons-and-e-books/>
- Kelley M, Warburton..FN. Michelle B, Lee. Douglas County Libraries Buys Own E-content. Library Journal [serial online]. November 15, 2011;136(19):13-11. Elérhető: Academic Search Complete. - URL: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=67514579&lang=hu&site=ehost-live> (2013.01.04.) ; eBooks: a New Paradigm in Douglas County, or a New

- Twist on the Past? .- In: Library Journal, 2012. 05.09. – URL: <http://lj.libraryjournal.com/2012/05/webcasts/tech-webcasts/ebooks-a-new-paradigm-in-douglas-county-or-a-new-twist-on-the-past/> (2013.01.04.)
- Kerekes Pál: E-book kalauz: az elektronikus könyv kisenciklopédiája. 2. átd. bőv. kiad. Bp.: Kossuth, 2011. - 200 p.: ill. 20 cm
- Kerekes Pál: E-könyv helyett e-könyvtáros? Egy felmérés tanulságai. – In: Könyvkonnektor, 2012.nov.24. – URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2808> (2012.11.30.)
- Kerekes Pál: És az e-könyvolvasó készülékeknek befellegzett? .- In: Könyvkonnektor, 2012.12.28. – URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2955> (2013.01.04)
- Kerekes Pál: Kiadók és könyvtárak: egymásra találnak, de szerelemről még nincs szó. – In: Könyvkonnektor, 2012. 11.08. – URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2703> (2012. 12.03)
- Kerekes Pál: Szöveg lerakat vagy virágzó text-kultúra?. - In: Könyvkonnektor: Az e-könyvek csodálatos világa, 2012.02.16. - URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=1677> (2012.10.22.)
- Lee Rainie, Kathryn Zickuhr, Kristen Purcell etc.: The rise of e-reading. – In: Pew Internet & American Life Project, 2012.04.04. – URL: <http://libraries.pewinternet.org/2012/04/04/the-rise-of-e-reading/> (2012.11.02.)
- Lee Rainie: Tablet and E-book reader Ownership Nearly Double Over the Holiday Gift-Giving Period. - In: Pew Internet & American Life Project, 2012. 01.23. – URL: <http://libraries.pewinternet.org/2012/01/23/tablet-and-e-book-reader-ownership-nearly-double-over-the-holiday-gift-giving-period/> (2012.12.10)
- Library eBook Survey hosted by OverDrive and American Library Association, 2012.11.15. - URL: http://overdriveblogs.com/library/files/2012/11/ALA_ODSurvey.pdf (2012.11.23.);
- London Libraries Consortium weboldala. - URL: <http://llc.lib.overdrive.com/568E1B2B-0A70-489D-9C68-9EB21C23E36A/10/544/en/Default.htm> (2012.11.21)
- London Libraries Consortium weboldala. - URL: <http://llc.lib.overdrive.com/568E1B2B-0A70-489D-9C68-9EB21C23E36A/10/544/en/Libraries.htm> (2012.11.21)
- London Libraries Consortium weboldala. – URL: <http://llc.lib.overdrive.com/568E1B2B-0A70-489D-9C68-9EB21C23E36A/10/544/en/Libraries.htm> (2012.11.21)
- Matt Enis: 3M Makes Its Presence Felt. Series: Exploring e-book options. In: Library Journal, 2012.11.07. – URL: <http://www.thedigitalshift.com/2012/11/ebooks/3m-makes-its-presence-felt-series-exploring-ebook-options/> (2012.11.21.)

- Matt Enis: 3M Makes Its Presence Felt. Series: Exploring e-book options. In: Library Journal, 2012.11.07. – URL: <http://www.thedigitalshift.com/2012/11/ebooks/3m-makes-its-presence-felt-series-exploring-ebook-options/> (2012.11.21.)
- Matt Enis: Macmillan Confirms Library Lending Pilot. In: Library Journal [serial online]. October 15, 2012;137 (17) :15-17. Elérhető: Academic Search Complete. - URL: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=83526480&lang=hu&site=ehost-live> (2012. december 1.)
- Michael Lovett: Survey Says: Library Borrowers Also Buyers. - In: OverDrive weboldala, 2012. november 15. <http://overdriveblogs.com/library/2012/11/15/survey-says-library-borrowers-also-buyers/> (2012.11.23.)
- Milliot J. B&N's PubIt Newest Self-Publishing Entrant. Publishers Weekly [serial online]. October 11, 2010; 257(40):7. Available from: MasterFILE Premier . – URL: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=f5h&AN=54563709&lang=hu&site=ehost-live> (2013.01.01.)
- Motoko Rich: Libraries and Readers Wade Into Digital Lending . – In: New York Times, 2009.10.14. – URL: http://www.nytimes.com/2009/10/15/books/15libraries.html?_r=2 (2012.05.10)
- New Findings Reaffirm Library Borrowers Are Also Buyers.- URL: <http://www.overdrive.com/News/New-Findings-Reaffirm-Library-Borrowers-Are-Also-Buyers> (2012.12.30)
- New York Public Library. – URL: <http://ebook.3m.com/library/nypl/> (2012.11.21.)
- NYPL hivatalos honlapja: <http://www.nypl.org/ebooks> (2013.01.07)
- O'Brien, David, Gasser, Urs and Palfrey, John G., E-Books in Libraries: A Briefing Document Developed in Preparation for a Workshop on E-Lending in Libraries (July 1, 2012). Berkman Center Research Publication No. 2012-15. - URL: <http://ssrn.com/abstract=2111396> (2012.09.11)
- OverDrive. – URL: <http://search.overdrive.com/Most-Downloaded-Audiobooks-eBooks-Library.aspx> (2012.11.21)
- Penguin Group (USA) Launches Library Lending Pilot Program. – In: New York Public Library, 2012.06.21. – URL: <http://www.nypl.org/press/press-release/2012/06/21/penguin-group-usa-launches-library-lending-pilot-program> (2013.01.08);
- Polanka S. : The No Shelf Required Guide To E-Book Purchasing [e-book]. ALA Editions; 2011 Elérhető: eBook Academic Subscription Collection Trial. - URL:

- <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e000tww&AN=413445&lang=hu&site=ehost-live> (2012. december 1.)
- Polaris Könyvtári Rendszerről bővebb információ: URL:
<http://www.polarislibrary.com/about-us/about-us.html> (2013.01.04)
- PR N. Baker & Taylor to Offer Smashwords ebooks in Blio eReading Application and Axis360 Digital Media Library Platform.PR Newswire US [serial online]. March 2, 2012.- Elérhető: Newspaper Source Plus. – URL:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bwh&AN=201203020907PR.NEWS.USPR.CL63492&lang=hu&site=ehost-live> (2013.01.01)
- Rainie L, Zickuhr K, Purcell K, Madden M, Brenner J, Pew Internet & American Life P. The Rise of E-Reading. In: Pew Internet & American Life Project, 2012. 04.05. - Teljes szöveggel elérhető: <http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/The%20rise%20of%20e-reading%204.5.12.pdf> (2013.01.04);
- Random House. - URL: <http://www.randomhouse.com/> (2012.11.21.)
- Random House. - URL: <http://www.randomhouse.com/> (2012.11.21.)
- Robyn Smith: Libraries of the Future! . - In: The Tyee, 2012.03.15. – URL:
<http://thetyee.ca/News/2012/03/05/Ebook-Libraries/> (2012.04.20.)
- Roland: Könyvkölcsönzés: a harc elkezdődött! . - In: Book&Walk Blog, 2012.04.24. – URL:
<http://blog.bookandwalk.hu/2012/04/24/konyvkolcsonzes-a-harc-elkezdodott/>
 (2012.05.25)
- Self-publishing-ről röviden, összefoglalóan. In: Könyvkonnektor: Az e-könyvek csodálatos világa, 2012.10.12. - URL: <http://konyvkonnektor.hu/?p=2609> (2012.10.13)
- A Smashwords és a magánkiadás. In: E-könyves infotár, 2012.08.13. - URL:
<http://ki.oszk.hu/ekonyvek/a-smashwords-es-a-magankiadas/> (2012.10.11)
- Smashwords launches library direct for ebooks. (2012). – In: Library Journal, 137 (14), 20. – URL:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=79786387&lang=hu&site=ehost-live> (2013.01.01)
- Smaswords Year in Review 2012- The Power in Publishing is Shifting to Author. – In: The official blog of Smashwords,2012.12.31. – URL: <http://blog.smashwords.com/>
 (2013.01.01)
- South Central Library System: Helping Libraries Serv the Public, Reference Database Statistics by Library, OverDrive Statistics by Library. – URL:
<http://www.scls.info/reference/libstats/index.html> (2012.12.17.)

Szalacsi Alexandra: Az e-könyvek múltja, jelene és jövője. – Pécs: PTE FEEK, 2010. – pp. 34-37.

Szalacsi Alexandra: University students' attitudes towards e-books: experiences from Hungary = Wolf-Fritz Riekert and Ingeborg Simon: "Information in e-motion". Proceedings BOBCATSSS 2012 – 20th International Conference on Information Science. Amsterdam, 23-25 January 2012. Bock+Herchen Verlag, Bad Honnef, Germany. ISBN: 978-3-88347-287-4. Paperback. Approx. 388. pp

Thy: A jövő elkezdődött: jön a kölcsönözhető e-könyv. - In: Magyar Nemzeti Online, 2012.07.17. - URL: <http://mno.hu/grund/a-jovo-elkezdodott-jon-a-kolcsonozheto-e-konyv-1092486>

TumbleBookCloud weboldala: <http://www.tumblebookcloud.com/About.aspx> (2013.01.07.)

Wikipédia, szabad enciklopédia. – URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/E-book> (2012. 10. 03.)

Word Public Library weboldala. – URL: <http://www.netlibrary.net/ebooks/view/self-publish-check-list.aspx> (2012.12.21.)

World Public Library – where the world goes to read. - E-könyves infotár, 2012.06.17. – URL: <http://ki.oszk.hu/ekonyvek/world-public-library-where-the-world-goes-to-read/> (2012.12.18)

World Public Library. About Us. - URL: <http://www.netlibrary.net/ebooks/view/about-us.aspx> (2012.12.18)

World Public Library. Academic eBook Collection. – URL: <http://www.netlibrary.net/collectionCatalog.aspx?CatalogId=2> (2012.12.18)

World Public Library. Audio eBook Collection. – URL: <http://www.netlibrary.net/collectionCatalog.aspx?CatalogId=7> (2012.12.18)

World Public Library. ebook Library Collection. – URL: <http://www.netlibrary.net/Collection.aspx?collection=51&PageIndex=1&DisplayMode=Grid> (2012.12.18)

World Public Library. How to Tutorials. – URL: <http://www.netlibrary.net/ebooks/view/tour.aspx> (2012.12.18)

World Public Library. Journal and Magazin Collection. – URL: <http://www.netlibrary.net/collectionCatalog.aspx?CatalogId=3> (2012.12.18)

World Public Library. Machine Translation Editions. – URL: <http://www.netlibrary.net/ebooks/view/machine-translation-editions.aspx> (2012.12.21.)

World Public Library. Self-Publish Check list. - URL: <http://www.netlibrary.net/ebooks/view/self-publish-check-list.aspx> (2012.10.13)

World Public Library. The Grapic Novels Collection. – URL:

<http://www.netlibrary.net/collectionCatalog.aspx?CatalogId=4> (2012.12.18)

Zickuhr K, Rainie L, Purcell K, Madden M, Brenner J, Pew Internet & American Life P.

Libraries, Patrons, and E-Books. Pew Internet & American Life Project, 2012. 06. 22. -

Teljes szöveggel elérhető: http://libraries.pewinternet.org/files/legacy-pdf/PIP_Libraries_and_Ebook_Patrons%206.22.12.pdf (2013.01.04.)

http://catalog.nypl.org/screens/help_googlebooks_about.html (2013.01.07)

<http://emea.scholastic.com/bookflix> (2013.01.07)

<http://publio.hu/> (2013.01.01)

<http://search.overdrive.com/> (2012.12.30)

<http://search.overdrive.com/Most-Downloaded-Audiobooks-eBooks-Library.aspx>
(2012.11.21)

<http://www.clevnet.org/newcatalog.php> (2013.01.06)

<http://www.nypl.org/ask-nypl/ebookcentral> (2013.01.07)

<http://www.nypl.org/events/calendar?keyword=ebooks&page=2> (2013.01.07)

<http://www.overdrive.com/> (2012.12.30)

<https://www.smashwords.com/about> (2012.10.14)